Samen Sterk in Stad

Meerjarenkader Wet maatschappelijke ondersteuning 2012 - 2015

Gemeente Groningen

stad

Samen Sterk in Stad

Meerjarenkader Wet maatschappelijke ondersteuning 2012 - 2015

Gemeente Groningen

Groningen, maart 2012

inhoudsopgave

Voorwoord 3

Samenvatting 4

1 Inleiding 5

2 Ambitie en uitgangspunten Wmo programma 8

3 Thema's meerjarenkader 10
3.1 Beter benutten van de kracht in de samenleving 10
3.2 Meer ondersteuning op maat, flexibel en dichtbij 14
3.3 Versterken van de eigen kracht van burgers 19
3.4 Verandering van rollen en verantwoordelijkheden 22

4 Monitoring 24

5 Financieel kader Wmo 26

6 Communicatie en inspraak 27

7 Planning 28

Bijlagen
1. Toelichting op ontwikkelingen 29
2. Overzicht prestatievelden Wmo + koppeling thema's 31
3. Overzicht deelnota's Wmo 32
4. Overzicht uitgangspunten Wmo + koppeling thema's 33
5. Brief kaders Wmo 34
6. Inspraakproces bij beleidsvoorbereiding 37

voorwoord

Voor bijna ieder probleem waarmee iemand te kampen kan hebben, is er in ons land wel een specialist. De zorg is steeds meer los van de rest van de samenleving georganiseerd, waardoor veel mensen – met de beste bedoelingen – aan de zijlijn zijn komen te staan. Die ontwikkeling moeten we terugdraaien. En wel door sociale veerkracht in wijken en buurten te bevorderen en *samenredzaamheid* te stimuleren. Meer meedoen in de samenleving en minder afgedankt voelen. Meer burger en minder cliënt. Meer regie en minder afhankelijkheid.

Dat heb ik voor ogen met het nieuwe meerjarenkader voor de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) 2012-2015. Ik wil de verworvenheden van de afgelopen jaren koesteren en uitbreiden. Verworvenheden als de ondersteuning van vrijwilligers en mantelzorgers en de samenwerking tussen beroeps- en informele krachten zoals die onder meer gerealiseerd is in de Steun- en Informatiepunten in de wijken. Deze Stips, een Groningse uitvinding, worden landelijk als voorbeeld gesteld aan gemeenten die een informatie- en ontmoetingsplek in hun wijken willen opzetten.

Ons ideaal is dat mensen, ondanks eventuele beperkingen, volop meedoen in de samenleving. Inspiratie daarvoor putten we bijvoorbeeld uit de huisbezoeken aan 75-plussers. Die zijn niet alleen een goed middel tegen eenzaamheid, maar leveren ook nieuwe actievelingen op. Niet zelden komen mensen weer achter de geraniums vandaan om zelf (opnieuw) maatschappelijk actief te worden.

We willen de krachten in de samenleving beter benutten en de eigen kracht van de Stadjers versterken. Als overheid reiken we daarbij de helpende hand, zowel met collectieve als individuele voorzieningen. Daarbij willen we meer mee-ademen met de behoefte en minder vaste arrangementen aanbieden.

Dit alles moet gebeuren in roerige tijden. De rijksoverheid treft een veelheid aan maatregelen die de meest kwetsbare mensen in onze samenleving hard treffen en die de gemeenten voor een welhaast onmogelijke opgave plaatsen: met beperkte middelen moeten ze de maatschappelijke problemen oplossen die het gevolg zijn van de drastische bezuinigingen op onder meer het speciaal onderwijs, de geestelijke gezondheidszorg en de sociale werkvoorziening.

De Groningse samenleving wacht de komende jaren een zware uitdaging. Maar we gaan hem aan. We zoeken naar een nieuw evenwicht tussen formele en informele zorg, tussen collectieve en individuele voorzieningen en tussen ‘wij lossen jouw probleem op’ en ‘zoek het zelf maar uit’. We kiezen voor ontkokering en voor het tot stand brengen van nieuwe verrassende verbindingen. Allemaal met één doel: zorgen dat iedereen volwaardig mee kan doen aan de samenleving en dat niemand aan de kant hoeft te staan.

Jannie Visscher, wethouder welzijn en zorg.

Februari 2012

We willen de krachten in de samenleving beter benutten en de eigen kracht van de Stadjers versterken. Als overheid reiken we daarbij de helpende hand, zowel met collectieve als individuele voorzieningen.

samenvatting

Ook proberen we meer aan te sluiten bij de 'echte' ondersteunings-vraag van onze inwoners.

Als gemeente Groningen stimuleren we een samenleving waarin de onderlinge sociale verbanden centraal staan. We willen dat onze inwoners hun leven zelfstandig en met elkaar kunnen organiseren, waar nodig aangevuld met ondersteuning. Vanuit dit gedachtegoed legt ook de rijksoverheid steeds meer taken bij de lokale overheid. Gemeenten staan het dichtst bij hun inwoners en zijn daardoor bij uitstek in staat om samen oplossingen te vinden voor maatschappelijke en individuele vraagstukken. Gemeenten krijgen van het rijk bij het uitvoeren van deze taken veel vrijheid.
In 2007 is de Wet Maatschappelijke ondersteuning (Wmo) ingevoerd. De Wmo is bedoeld als vliegwiel om tot een andere verhouding tussen burger, maatschappelijk middenveld en overheid te komen. Dat was nodig, omdat het systeem van de verzorgingsstaat (onbedoeld) te veel mensen aan de zijlijn zette en de eigen kracht van de samenleving buitenspel plaatste. Ook leidde de verzorgingsstaat in zijn klassieke vorm tot verkokering in het sociale domein, tot bureaucratie en tot een explosieve groei van de uitgaven.

Grote veranderingen

Met dit Wmo-meerjarenkader 2012-2015 gaan we onze tweede beleidsperiode in. In deze periode staan we voor een aantal grote veranderingen. Met ingang van 2013 worden de extramurale begeleiding en de verstrekking van hulpmiddelen uit de AWBZ geschrapt en in de Wmo ondergebracht. Naar verwachting hebben dan alleen nog mensen met een IQ van onder de 70 recht op AWBZ-zorg. Ook op de domeinen sociale zekerheid en jeugd vinden vanaf die datum ingrijpende stelselwijzigingen plaats (zie bijlage 1). Alle veranderingen gaan gepaard met forse kortingen op de budgetten. We staan voor de grote uitdaging om deze veranderingen zo veel mogelijk in onderlinge samenhang op te pakken, daarbij gebruikmakend van de geboden beleidsvrijheid.

Nieuw beleid

In deze nieuwe planperiode zetten wij belangrijke stappen om het sociale domein te ontkokeren, niet alleen in het werkveld, maar ook intern. Als gemeente veranderen wij momenteel ons sturings - model. We gaan over op *centrale programmasturing*. Nu nog los van elkaar opererende domeinen brengen we hierdoor bij elkaar in programma's. Naar verwachting wordt Maatschappelijke Ontwikkeling een van die programma's. Hierin kunnen wij de veranderingen die van rijkswege op ons af komen, meer integraal gaan benaderen. Binnen de programmasturing krijgt de *gebiedsgerichte aansturing* een veel sterker accent. Wij brengen het beleidsproces en de uitvoering dichter bij de burger door over te gaan op uitvoeringsprogramma's op wijkniveau. Deze uitvoeringsprogramma's worden gebaseerd op wijkanalyses en wijkperspectieven, die samen met wijkbewoners en beroepskrachten worden opgesteld.

Ook proberen we meer aan te sluiten bij de 'echte' ondersteuningsvraag van onze inwoners. We nemen afstand van het aanbodgericht honoreren van de vraag naar voorzieningen. In plaats daarvan leggen we de nadruk op het zelforganiserend vermogen van de burgers. We zetten in op maatschappelijke steunsystemen van informele zorg en collectieve voorzieningen, waardoor de behoefte aan hulp door beroepskrachten afneemt. Dit vraagt van beroepskrachten een nieuwe rol, namelijk als ondersteuner van de sociale netwerken en de initiatieven van de Stadjers. Hun vraag staat voorop; niet het belang van de eigen organisatie en het aanbod. Wij verwachten van al onze partners in het maatschappelijk middenveld dat ze samen met de gemeente inhoud gaan geven aan een efficiënte en effectieve ondersteuningsstructuur. Ook onze rol als gemeente gaat veranderen. In deze nieuwe beleidsperiode van de Wmo komt de nadruk te liggen op interactieve beleidsvorming en samenwerking in de uitvoering. Ruimte voor beroepskrachten en burgers is hierbij belangrijk.

Kortom: op weg naar burgerkracht.

In Groningen werken we dat uit aan de hand van de volgende vier thema's:

1. Beter benutten van de kracht in de samenleving.
2. Meer ondersteuning op maat, flexibel en dichtbij.
3. Versterken van de eigen kracht van burgers.
4. Verandering van rollen en verantwoordelijkheden.

hoofdstuk 1: inleiding

Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)
De Wet maatschappelijke ondersteuning (2007) is een participatiewet. 'Meedoen' staat dan ook centraal. Om participatie mogelijk te maken, omvat de Wmo een groot aantal beleidsgebieden, weergegeven in negen prestatievelden.

1. Het bevorderen van de sociale samenhang in en de leefbaarheid van dorpen, wijken en buurten.
2. Op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen die problemen hebben met opgroeien en van ouders met opvoedingsproblemen.
3. Het geven van informatie, advies en cliëntondersteuning.
4. Het ondersteunen van mantelzorgers. Daarbij hoort ook steun bij het vinden van adequate oplossingen als zij hun taken tijdelijk niet kunnen waarnemen, en het ondersteunen van vrijwilligers.
5. Het bevorderen van de maatschappelijke deelname en het zelfstandig functioneren van mensen met een beperking, mensen met een chronisch psychisch probleem en mensen met een psychosociaal probleem.
6. Het verlenen van voorzieningen aan mensen met een beperking, mensen met een chronisch psychisch probleem en aan mensen met een psychosociaal probleem, voor het behouden en bevorderen van hun zelfstandig functioneren en hun deelname aan het maatschappelijke verkeer.
7. Het bieden van maatschappelijke opvang, waaronder vrouwenopvang en het voeren van beleid ter bestrijding van geweld in de huiselijke kring.
8. Het bevorderen van openbare geestelijke gezondheidszorg, met uitzondering van het bieden van psychosociale hulp bij rampen.
9. Het bevorderen van verslavingsbeleid.

Deze prestatievelden staan als communicerende vaten onderling met elkaar in verband. Hoe beter bijvoorbeeld de sociale samenhang is en hoe meer mensen meedoen aan de maatschappij, des te minder zal er een beroep worden gedaan op complexere (duurdere) vormen van ondersteuning en zorg.

Onderdeel van de Wmo is het compensatiebeginsel. De gemeente is verplicht om inwoners die beperkingen ondervinden in de zelfredzaamheid of hun maatschappelijke participatie in de volle breedte te *compenseren*. Dit geldt voor vier levensdomeinen:

- een huishouden kunnen voeren;
- zich kunnen verplaatsen in en om het huis;
- zich lokaal kunnen verplaatsen per vervoermiddel;
- medemensen kunnen ontmoeten en op basis hiervan sociale verbanden kunnen aangaan.

De Wmo verplicht gemeenten om op de prestatievelden meetbare resultaten na te streven. Welke resultaten dat precies zijn, wordt overgelaten aan de gemeente(raad), evenals de vraag hóé de resultaten worden nagestreefd. De gemeente overlegt over de resultaten met het Wmo-Platform en andere adviesorganen. Het overleg richt zich hiermee op 'vragers' van maatschappelijke ondersteuning, zoals in de wet is bedoeld.

De Wmo verplicht gemeenten om op de prestatievelden meetbare resultaten na te streven. Welke resultaten dat precies zijn, wordt overgelaten aan de gemeente (raad), evenals de vraag hóé de resultaten worden nagestreefd.

Dit meerjarenkader is bovendien basis om richting te geven aan de drie decentralisaties op het terrein van overheveling AWBZ, jeugd en werken naar vermogen.

Landelijke ontwikkelingen de komende jaren

In deze kabinetsperiode worden voor de Wmo twee belangrijke inhoudelijke veranderingen verwacht (zie ook bijlage 1). De functie begeleiding voor mensen met een sociale/psychische beperking wordt vanuit de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) overgeheveld naar de Wmo. 'Begeleiding' wordt dan als extra levensdomein aan de Wmo toegevoegd. Verder is de regering voornemens om in de AWBZ de IQ-grens voor de begeleiding van licht verstandelijk gehandicapten te verlagen van 85 naar 70. Naast deze inhoudelijke veranderingen krijgen we te maken met kortingen op de budgetten. De reikwijdte van de Wmo wordt dus vergroot, maar tegelijkertijd staan we voor de opgave om een wezenlijke veranderslag te maken. Met minder middelen moeten we toch tot betere resultaten zien te komen.

Resultaten 2007-2011

In de vorige beleidsplanperiode is een goede basis gelegd om nu vervolgstappen te zetten. Er is veel bereikt. Daarvan noemen we het ontwikkelen van het Zorgloket en de steun- en informatiepunten ('Stips') in de wijken, het versterken van het welzijnswerk in de wijken door het invoeren van integrale teams buurtwelzijn en de toenemende aandacht voor mantelzorgers en vrijwilligerswerk. Met de woningcorporaties hebben we de beschikbaarheid en de toegankelijkheid van woningen verbeterd. Daarnaast zijn we nadrukkelijker in dialoog gegaan met de burgers. Belangrijke gesprekspartners voor ons zijn het Wmo-platform, de Adviesraad voor het gehandicaptenbeleid en de Ouderenraad. We komen en blijven in contact met de burgers via het Gidsproject, onze Voorlichters Eigen Taal en Cultuur, de bewonersorganisaties en de klankbordgroepen in de wijken. Belangrijker nog, is dat de noodzakelijke dialoog tussen mensen onderling (met en zonder beperking, met en zonder hulpvraag) op gang is gekomen. Ook zijn essentiële verbindingen gelegd met en tussen de zorg- en welzijnsorganisaties, kerken, verenigingen, bedrijfsleven en cliënten- en patiëntenorganisaties.

Het vervolg

Uit het voorgaande blijkt dat er de komende tijd veel verandert binnen de Wmo. In dit meerjarenkader proberen wij hier zo goed mogelijk op te anticiperen, ook al kunnen we nu nog niet volledig overzien wat er op ons afkomt. Bij deze veranderingen bouwen we voort op de basis die we in de afgelopen periode hebben gelegd. Door de dialoog die we zijn aangegaan en door de verbindingen die we hebben gelegd, hopen we een stevige basis te hebben om de dilemma's waarvoor we de komende tijd staan (zoals marktwerking versus ontkokering of zo volledig mogelijk deelnemen aan het arbeidsproces versus een groter beroep op samenredzaamheid) in gezamenlijkheid te kunnen oplossen.

Dit meerjarenkader is bovendien basis om richting te geven aan de drie decentralisaties op het terrein van overheveling AWBZ, jeugd en werken naar vermogen.

Het proces

In januari 2011 zijn we gestart met het proces om tot dit meerjarenkader te komen. Allereerst zijn we hierover in gesprek gegaan met de raadscommissie Onderwijs en Welzijn van de gemeente Groningen. De opbrengsten van deze bijeenkomst heeft de commissie vastgelegd in een kaderbrief (zie bijlage 5). Vervolgens hebben we aan de hand van deze kaders gesproken met experts uit het brede maatschappelijke middenveld over het nieuw te ontwikkelen programma. Dit gebeurde in een zogenaamde 'snelkookpansessie'. Op basis van dit overleg is een gespreksnotitie geschreven met een conceptvisie en uitgangspunten voor het nieuwe Wmo-programma. In het voorjaar van 2011 hebben we deze notitie in wisselende samenstellingen besproken met Stadjers en organisaties in onze stad. Tot slot hebben we in twee bijeenkomsten in juli 2011 de resultaten teruggekoppeld aan alle betrokkenen (bijlage 6). Hiermee is de basis gelegd voor dit meerjarenkader en tegelijkertijd inhoud gegeven aan de participatiedoelstelling van de Wmo.

De betrokkenheid van burgers en organisaties hebben we als zeer wezenlijk ervaren. Over en weer zijn ervaringen en ideeën uitgewisseld en contacten gelegd. Dat willen we de komende periode, bij de verdere uitvoering, voortzetten. Immers: participatie is des Wmo's.

Status en gekozen opzet

Dit meerjarenkader 2012-2015 is een nota op hoofdlijnen. De nota wordt verder uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma, waarin we concrete plannen en projecten gaan benoemen.

Aangezien in de Wmo integraliteit van beleid centraal staat, hebben wij dit meerjarenkader niet vanuit de negen prestatievelden geschreven, maar vanuit overkoepelende thema's. Hiermee zijn de prestatievelden niet verdwenen, maar in de thema's geïntegreerd. Voor de meeste prestatievelden is dat duidelijk zichtbaar, voor sommige minder. Daarom geven we in bijlage 2 schematisch de relatie aan tussen de verschillende prestatievelden en de overkoepelende thema's. Hoewel de beleidsvelden jeugd, maatschappelijke opvang en verslavingszorg integraal onderdeel zijn van ons Wmo-beleid, hebben we vanwege hun omvang pragmatisch gekozen voor aparte (deel) programma's: Integraal Jeugdbeleid en Onder dak (zie bijlage 3). Waar nodig, leggen we in deze nota de verbinding.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 vindt u onze ambitie en de uitgangspunten voor de komende vier jaar. In hoofdstuk 3 werken we uit hoe wij hier invulling aan geven. Dit doen we aan de hand van vier hoofdthema's. In hoofdstuk 4 presenteren we de monitor waarmee we de voortgang van het Wmo-beleid in de stad willen gaan volgen. Het financiële kader bespreken we in hoofdstuk 5. In hoofdstuk 6 hebben we aandacht voor de communicatie, zowel over de veranderingen in de werkwijze als over het proces. In hoofdstuk 7 is de planning opgenomen.

Bijlage 1 bevat een beschrijving van de belangrijkste veranderingen in het rijksbeleid die invloed op ons Wmo-beleid hebben.

De betrokkenheid van burgers en organisaties hebben we als zeer wezenlijk ervaren. Over en weer zijn ervaringen en ideeën uitgewisseld en contacten gelegd.

hoofdstuk 2: ambitie en uitgangspunten

Ambitie uit collegeprogramma

In het collegeprogramma 'Groningen, progressief met energie. Stad voor iedereen' staat kernachtig omschreven wat we willen bereiken in de Wmo.

'Een stad voor iedereen, ook in de zin dat iedereen erbij hoort. Een stad waar we om elkaar geven en om elkaar denken en waar we extra aandacht schenken aan mensen die dat nodig hebben. Een stad voor iedereen is ook een stad van iedereen. Dat wil zeggen een stad waar iedereen actief wordt uitgenodigd mee te denken, mee te praten en mee te doen; een stad waarin alle meningen tellen en met een open en transparant bestuur. En – ten slotte – een stad voor iedereen is ook een stad voor volgende generaties. Een duurzame stad dus.'

De Wmo is bedoeld voor iedereen om mee te doen, oud en jong, autochtoon en allochtoon, (tijdelijk) kwetsbare en niet-kwetsbare burgers.

Uitgangspunten

We willen dat Stadjers mee (blijven) doen in onze stad. Dat is het hoofddoel. Het ontplooien van burgerkracht is daarbij onze sleutel. Wij willen participatie bevorderen door samenredzaamheid en zelfredzaamheid te versterken en waar nodig te ondersteunen. Dit vraagt om nieuwe rollen van onszelf als gemeentelijke organisatie, van het maatschappelijk middenveld én van burgers. Vanzelfsprekend houden we in Groningen rekening met mensen die dit echt niet kunnen. Wij blijven daar alert op en willen er juist voor zorgen dat we de ondersteuning aan de meest kwetsbare inwoners van onze stad voort kunnen zetten. De volgende uitgangspunten bepalen daarbij onze richting.

Alle Groningers laten meedoen

De Wmo is bedoeld voor iedereen om mee te doen, oud en jong, autochtoon en allochtoon, (tijdelijk) kwetsbare en niet-kwetsbare burgers. We willen sociaal isolement en eenzaamheid voorkomen.

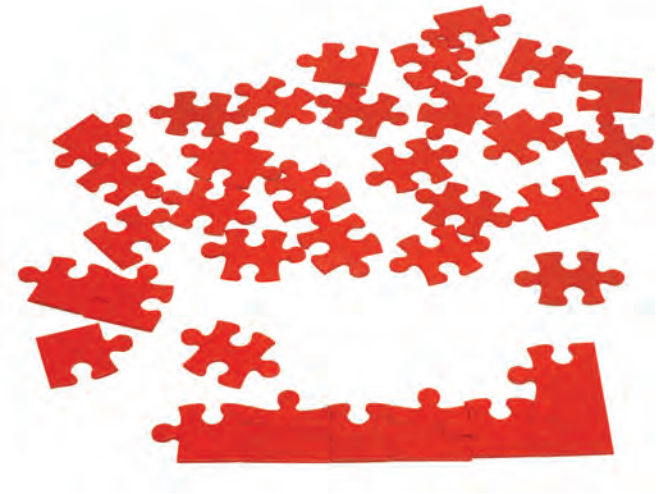

Eigen kracht van burgers stimuleren

Wat iemand wél kan, vinden wij belangrijker dan wat hij of zij niet kan. We streven ernaar dat zo veel mogelijk mensen op eigen kracht kunnen meedoen. Waar nodig investeren wij gericht in het vergroten van die eigen kracht, de zelfontplooiing en zelfredzaamheid.

Actief burgerschap versterken in sociale netwerken

Veel Groningers helpen al een handje mee en maken deel uit van een netwerk, al dan niet als mantelzorger of vrijwilliger. We waarderen deze inzet en willen die verder stimuleren. We ondersteunen de groep mantelzorgers en vrijwilligers om overbelasting te voorkomen, zodat zij op een gezonde manier ondersteuning kunnen (blijven) verlenen.

Talenten benutten

Iedereen kan iets bijdragen aan de samenleving. Mensen hebben soms beperkingen, maar altijd talenten en mogelijkheden. In onze gesprekken met hen onderzoeken we of ook zij hun talent beschikbaar willen stellen.

Stad bereikbaar en toegankelijk maken
Om te kunnen meedoen, willen wij een stad die, met zo min mogelijk obstakels, toegankelijk is voor iedereen. Dit geldt voor zowel de fysieke als de sociale infrastructuur, zeg maar hoe wij de stad inrichten. En dat geldt ook voor de wijze waarop we communiceren en informeren: we willen iedereen bereiken.

Groningers verbinden door ontmoeting
In de wijken willen we informele netwerken ondersteunen en stimuleren. Dat mensen elkaar kennen, is daarbij een voorwaarde. Dit stimuleren we door ontmoetingsplekken in de wijk te faciliteren. Hierbij betrekken we verenigingen, clubs, kerken, ondernemers en andere georganiseerde verbanden. We sluiten aan op de vele initiatieven die er al zijn.

Collectieve voorzieningen aanbieden
We gaan er vanuit dat Groningers het liefst zelf hun problemen oplossen, dichtbij huis en samen met hun eigen sociale omgeving. Als daar de oplossing niet gevonden kan worden, kijken we eerst naar de mogelijkheden van collectieve voorzieningen die aansluiten bij de vraag. Individuele voorzieningen blijven belangrijk als onderdeel van een breder ondersteuningspakket, zodat niemand tussen wal en schip valt.

Een vraaggerichte, effectieve en ontkokerde dienstverlening
Werken vanuit de vraag van mensen betekent uitvoering zonder schotten. Dichtbij mensen en hun sociale omgeving en preventief. Wij organiseren de dienstverlening (waar mogelijk en noodzakelijk) in de wijk. Dat vraagt ook om een andere houding en expertise van medewerkers bij instellingen én de gemeente Groningen. Meer medewerkers zullen worden ingezet als generalist.

Keuzes maken binnen beschikbare budgetten
De beschikbare middelen zijn beperkt. Om deze zo goed mogelijk te benutten voor de meest kwetsbaren, moeten we keuzes maken en prioriteiten stellen. We moeten de ondersteuningsvraag van Groningers anders benaderen. Onze uitgangspunten hierbij:

- we spreken burgers aan op hun eigen verantwoordelijkheid en verklaren meer voorzieningen en hulpmiddelen algemeen gebruikelijk;
- we benutten de eigen kracht van de burgers: we stellen ze zo veel mogelijk in staat zelf hun problemen op te lossen en aan te sluiten bij mogelijkheden dichtbij huis;
- we hanteren het principe ‘sterkste schouders, zwaarste lasten’;
- we zetten een efficiënte uitvoeringsorganisatie op, waarin we bureaucratische ‘rompslomp’ zo veel mogelijk willen vermijden;
- we gaan door met het hergebruiken, samengebruiken en recyclen van hulpmiddelen.

Door uit te gaan van de eigen kracht en mogelijkheden tot zelfontplooiing van de burgers, dragen we bovendien bij aan de gewenste verschuiving van de balans van individuele naar collectieve voorzieningen.

In het volgende hoofdstuk maken we onze uitgangspunten concreet. We werken ze uit aan de hand van vier thema’s, wat resulteert in doelen die wij in deze planperiode willen bereiken.

Door uit te gaan van de eigen kracht en mogelijkheden tot zelfontplooiing van de burgers, dragen we bovendien bij aan de gewenste verschuiving van de balans van individuele naar collectieve voorzieningen.

hoofdstuk 3: thema's meerjarenkader

Samen met de burgers en met onze partners in het maatschappelijk middenveld gaan we op zoek naar nieuwe oplossingen.

De komende periode willen we als gemeente ons Wmo-beleid doorontwikkelen. Bovendien krijgen we als gemeente nieuwe verantwoordelijkheden in de ondersteuning van kwetsbare burgers, zoals op het terrein van de AWBZ, jeugd en de nieuwe Wet Werken naar vermogen. Ook voor de ondersteuning van mensen met zware meervoudige beperkingen worden wij verantwoordelijk. Verder verwachten we dat als gevolg van de maatregelen van het rijk een deel van de Stadjers het moeilijker krijgt om 'op de been te blijven' en rond te komen (zie ook bijlage 1). We willen anticiperen op toekomstige ondersteuningsvragen.

We erkennen dat de gemeente niet in staat is alles op te lossen en dat onze financiële mogelijkheden beperkt zijn. De overheveling van taken naar de gemeenten gaat gepaard met bezuinigingen. We moeten onder ogen zien dat we onze burgers niet meer op dezelfde wijze als nu ondersteuning kunnen geven. We kunnen niet op dezelfde voet verder gaan.

Samen met de burgers en met onze partners in het maatschappelijk middenveld gaan we op zoek naar nieuwe oplossingen. Daarvoor is geen blauwdruk beschikbaar. De eigen kracht van individu én samenleving zien we als basis om zo lang mogelijk zelf en samen redzaam te kunnen blijven deelnemen aan de samenleving en daarbij de eigen regie en eigen waarde te behouden. We verwachten daarmee ook de vraag naar duurdere 'oplossingen' voor participatie zo veel mogelijk te voorkomen of uit te stellen.

Wij baseren het nieuwe meerjarenprogramma op de volgende vier hoofdthema's:

- Beter benutten van de kracht in de samenleving.
- Meer ondersteuning op maat, flexibel en dichtbij.
- Versterken van de eigen kracht van de burgers.
- Verandering in rollen en verantwoordelijkheden.

De volgorde van de beleidsthema's maakt duidelijk dat wij ons vooral richten op het bevorderen van de samenredzaamheid in de samenleving. We accepteren geen verdere tweedeling in onze samenleving. Met het vergroten van burgerkracht willen we de Wmo verder inhoud geven.

In de volgende paragrafen werken we deze hoofdthema's uit. Daarbij geven we in hoofdlijnen de richting aan van waar we naar toe willen. We weten dat de lat van onze ambities hoog ligt. Op korte termijn zullen we onze ambities niet in volle omvang kunnen waarmaken. Toch geven we nog niet expliciet aan waar helaas een streep door moet. We willen hierover de dialoog aangaan met bewoners en partners in het veld.

Dat staat haaks op de ontwikkelingen in de afgelopen periode, waarin instellingen én overheid vooral dachten in termen als specialisatie, productie draaien en risicoreductie. De wens om anders te werken, heeft daarmee óók consequenties voor ons eigen handelen. De gewenste omslag kan alleen slagen als wij zelf mee veranderen.

3.1 Beter benutten van de kracht in de samenleving

We willen onze focus in hoge mate richten op het bevorderen van de 'samenredzaamheid' in de samenleving. Bij de professionalisering van de zorgtaken in de afgelopen decennia is de kracht van de samenleving te veel genegeerd. Natuurlijk realiseren wij ons dat er in de tussentijd maatschappelijk gezien veel veranderd is. Meer mensen zijn toegetreden tot de arbeidsmarkt en veel mensen hebben andere vormen van tijdsbesteding gevonden. Desondanks zien wij mogelijkheden om meer burgerkracht te genereren.

Programmadoelen

Hoofddoel: meer vanuit de kracht in de samenleving

1. Vrijwilligers. We streven naar een groter en gevarieerder potentieel aan vrijwillige inzet, met name de jonge Stadjers.
2. Elkaar kennen. Wij gaan op zoek naar wegen waarlangs meer mensen elkaar (beter) leren kennen, waarbij we de ondersteunende rol van beroepskrachten versterken.
3. Ontmoeting. Wij blijven de ontmoeting van mensen stimuleren en betrekken hierbij nieuwe partners in de wijk.
4. Vroegsignalering. We zetten een signaleringsnetwerk van ewoners en beroepskrachten op, dat bekend is en adequaat werkt.
5. Vraagverlegenheid. We stimuleren dat het weer gewoon wordt om ondersteuningsvragen aan elkaar te stellen.
6. Informele netwerken. Beroepskrachten versterken de informele netwerken en maken hierbij meer gebruik van nieuwe media.
7. Personeelsbeleid. Onze gemeentelijke organisatie ontwikkelt een mantelzorgvriendelijk personeelsbeleid.
8. Dagbesteding. Activiteiten in het kader van dagbesteding worden minder doelgroepgericht aangeboden.
9. Werkzoekenden. Het toekomstperspectief van werklozen op werk wordt meer in verbinding gebracht met de ondersteuningsvragen in de wijk.
10. Bedrijfsleven. We betrekken meer ondernemers bij het Groninger Wmo-programma.
11. Mensen met een beperking. We onderzoeken de mogelijkheid om meer samen te werken bij het toeleiden naar werk van mensen met een beperking.

Vrijwilligers zijn het cement van onze samenleving

De vrijwillige inzet van Stadjers vormt een belangrijke bijdrage aan de maatschappelijke infrastructuur. Vrijwillige inzet bevordert daarnaast de sociale samenhang en voorkomt uitsluiting van Stadjers. Wij gaan stimuleren dat inwoners van onze stad zich meer betrokken voelen bij de samenleving en daaraan een duurzaam aandeel willen leveren. Ook willen wij een groter en gevarieerder potentieel aan vrijwillige inzet tot stand brengen. Dat betekent dat we meer vrijwilligers willen werven in etnisch-culturele groepen, jongeren, mensen met een beperking en actieve 65^{+}-ers. Ook stimuleren we de vrijwillige inzet van onze eigen medewerkers.

Jongeren willen we meer betrekken bij de ondersteuningsvragen in de Groningse samenleving. Groningen is een jonge stad en heeft met haar studentenpopulatie een groot potentieel aan burgerkracht. Die kracht willen wij in verbinding brengen met de doelstellingen van ons Wmo-programma. We vragen studenten of zij hun kracht, kennis en kunde beschikbaar willen stellen om (kwetsbare) burgers in onze stad helpen. Dit willen we samen doen met het Akkoord van Groningen[1], studentenverenigingen en onze adviesraden.

Wij zijn tevreden als meer Stadjers zich voor elkaar inzetten en vrijwilligersorganisaties aantoonbaar minder moeite hebben om vrijwilligers te vinden.

Elkaar kennen is de basis

Basis voor samen leven en samen redzaam zijn, is dat bewoners elkaar kennen en elkaar op die samenredzaamheid durven te bevragen. In de afgelopen periode is hier al veel aan gedaan. Als voorbeelden noemen we de inzet van wijkbudgetten in het kader van het Nieuw Lokaal Akkoord (NLA), maatschappelijke stages van scholieren, maatjesprojecten, de 'beursvloer' voor maatschappelijk verantwoord ondernemen en het welzijnswerk. Er zijn mooie initiatieven ontwikkeld die hun vruchten hebben afgeworpen. Burgers, met en zonder beperking, zijn meer met elkaar in verbinding gebracht. We gaan voort op de ingeslagen weg. Nieuwe verbindingen gaan we maken met het (basis)onderwijs en cultuur- en sportverenigingen.

[1] Het Akkoord van Groningen is ondertekend door de gemeente Groningen, Hanzehogeschool Groningen, de Rijksuniversiteit Groningen en het UMCG. Informeel is inmiddels ook de provincie Groningen aangehaakt.

Wij zijn tevreden als meer Stadjers zich voor elkaar inzetten en vrijwilligersorganisaties aantoonbaar minder moeite hebben om vrijwilligers te vinden.

De teams Buurtwelzijn hebben nadrukkelijk als taak om samen met bewoners en partners de ontmoetings - functie in de wijk te versterken.

Ontmoeting stimuleren

De teams Buurtwelzijn hebben nadrukkelijk als taak om samen met bewoners en partners de ontmoetingsfunctie in de wijk te versterken. Daar willen we mensen bij elkaar brengen. We streven vooral naar ontmoetingen op basis van een gedeelde belangstelling.

Onze sociaal-culturele accommodaties hebben een belangrijke functie om ontmoetingen tussen mensen te stimuleren. Dat betekent dat we ons richten op een goede spreiding over de wijken en het goed benutten van de gemeentelijke accommodaties. We gaan ons huidige accommodatiebeleid evalueren en herijken. Dat kan betekenen dat we met minder dan de bestaande ruimte toe kunnen. De door ons gefinancierde accommodaties moeten inhoudelijk en fysiek aansluiten bij andere ontmoetingsplekken in de wijk zoals de Centra voor Jeugd en Gezin, (venster)scholen, Stip's en de accommodaties van zorgaanbieders. We realiseren ons dat het onderbrengen van de AWBZ-begeleiding bij gemeenten ertoe leidt dat er een grote infrastructuur beschikbaar komt van gebouwen, activiteiten en personeel.

Vroegsignalering van de hulpvraag

Als mensen het moeilijk hebben, willen we dit in een vroegtijdig stadium kunnen signaleren. We kunnen dan tijdig erop af en waar nodig ondersteuning bieden. Zo voorkomen we dat de problemen groter worden of dat mensen in een sociaal isolement terechtkomen of bijvoorbeeld dakloos dreigen te raken. Ook misbruik en verwaarlozing willen we zo snel mogelijk opsporen. Dit vraagt om een goed functionerend signaleringsnetwerk van bewoners en beroepskrachten. Deze voorziening willen we gaan vormgeven vanuit de Stips, de Centra voor Jeugd en Gezin, de nog te vormen sociale wijkteams en achterliggende netwerken. We laten onderzoeken hoe de informele netwerken kunnen bijdragen aan deze signalering en hoe we de bereidheid tot handelen kunnen versterken.

Vroeg signaleren is bijvoorbeeld cruciaal bij geweld in afhankelijkheidsrelaties. We zijn begonnen met het implementeren van de

Groninger Aanpak Huiselijk Geweld. Meldingen en de hulpverlening worden uitgezet in het lokale netwerk van onze gemeente. Het ingezette beleid willen we verder aanscherpen en implementeren, met meer aandacht voor kinderen.

Bij het vroeg signaleren van gezondheidsproblemen speelt uiteraard de huisarts een rol. Huisartsen zijn als eerste aanspreekpunt een belangrijke schakel in de keten van maatschappelijke ondersteuning. Zo kunnen ze als eerste bijvoorbeeld overbelasting van mantelzorgers of eenzaamheid bij Stadjers signaleren. Ook kunnen ze een relatie leggen met andere voorzieningen op het gebied van welzijn, wonen en zorg. Ze moeten dan wel beschikken over de juiste informatie over het aanbod in de wijk. We willen ervoor zorgen dat de Stips in de wijken beter en breder worden gebruikt. Onze doelstelling is de relatie met huisartsen verder op te bouwen. De Rijksuniversiteit Groningen onderzoekt momenteel in overleg met Humanitas wat mantelzorgers van hun huisarts verwachten als het gaat om ondersteuning, aandacht en erkenning en wat hun ervaringen hiermee zijn.

Om jonge mantelzorgers te bereiken en mogelijke overbelasting te signaleren, treden we in overleg met de scholen.

Vraagverlegenheid opheffen

Mensen die ondersteuning behoeven, schakelen niet altijd een ander in. Door de professionalisering van de zorg is die 'vraagverlegenheid' alleen maar toegenomen. Via ons mantelzorg- en vrijwilligersbeleid hebben we stappen gezet dit te doorbreken. We hebben (onder meer via 'natuurlijke netwerken' en wijkgericht werken) meer mantelzorgers en vrijwilligers bereikt. Deze doelstelling handhaven we de komende periode. Jonge en allochtone mantelzorgers krijgen onze specifieke aandacht.

Informele netwerken versterken en ondersteunen

Mantelzorgers en vrijwilligers dragen in belangrijke mate bij aan het beantwoorden van ondersteuningsvragen. Het ondersteunen en positief bekrachtigen van hun inzet is daarom essentieel. Wij waarderen en faciliteren hen, zodat zij op een goede manier hun bijdrage kunnen blijven leveren. Voor de balans tussen draagkracht en draaglast moeten mantelzorgers en vrijwilligers kunnen terugvallen op de ondersteuning van beroepskrachten. De inzet van de beroepskracht moet zich daarom óók richten op het informele systeem van de hulpvrager. Dit vraagt om dienstbare en flexibele beroepskrachten. In dat kader blijft ook het bieden van respijtzorg een belangrijke doelstelling.

Om 'het elkaar helpen' te vergemakkelijken, zetten we nieuwe media in. Kansrijke initiatieven nemen we onder de loep. Samen met onze adviesorganen en maatschappelijke organisaties in de stad toetsen we deze op bruikbaarheid en draagvlak.

Gemeentelijk personeelsbeleid wordt mantelzorgvriendelijker

We richten ons specifiek op ruimere mogelijkheden voor het combineren van mantelzorg en arbeid. Als gemeente geven we zelf het goede voorbeeld met het (door)ontwikkelen van een mantelzorgvriendelijk personeelsbeleid.

Huidige aanbod dagbesteding vernieuwen

Met de overheveling van de begeleiding uit de AWBZ worden wij als gemeente verantwoordelijk voor het bieden van vormen van dagbesteding aan mensen met zwaardere en soms meervoudige beperkingen.

Dagbesteding kent een aantal doelen. Het biedt sociale contacten en bezigheden en is in die zin vergelijkbaar met onze sociaal-culturele activiteiten. Daarnaast biedt het structuur in de dag en de week. Soms worden (herwonnen) lichamelijke functies door ergo- of fysiotherapie op peil gehouden. Dagbesteding is ook respijtzorg, dat is zorg aan een zorgbehoevende, met als doel om diens mantelzorger(s) te ontlasten en vrijaf te geven. Daarmee kan de mantelzorger de vaak zware zorg beter volhouden. Voor mensen onder de 65 jaar wordt dagbesteding vaak ingevuld met maatschappelijk nuttige activiteiten, al dan niet gericht op onbetaald werk of op toeleiding naar werk. Voorbeelden hiervan zijn de klussendienst van Lentis, de cadeauwinkel en de catering van NOVO of de kinderboerderijen van Stichting De Zijlen.

Op dit moment is dagbesteding veelal op doelgroep georganiseerd. Hoe wij (op termijn) de dagbesteding zullen gaan inrichten, moet nog verder worden uitgewerkt. Onze uitgangspunten zijn: decentraal wat kan, centraal waar nodig, meer algemeen in plaats van doelgroepspecifiek en dicht bij huis. Daarnaast onderzoeken

Als er één sector is waar de komende jaren veel vraag is naar arbeid, is het de zorg- en dienstensector. Wij willen werkzoekenden betrekken bij het ontwikkelen van de collectieve voorzieningen, als alternatief voor individuele voorzieningen.

Bedrijven raken steeds meer betrokken bij hun omgeving.

we met de zorgaanbieders of het mogelijk is om het beschut werken bij lederz (voorheen DSW) beter te verbinden met de 'maatschappelijk nuttige' vormen van dagbesteding.

Inzet van werkzoekenden verbinden met ondersteuningsvragen
Bepaalde kabinetsmaatregelen zullen consequenties hebben voor de financiële situatie van burgers die nu al een laag inkomen hebben. Hier maken wij ons zorgen over. Wij zien de Wmo als een kans om het toekomstperspectief voor een deel van deze mensen te verbeteren.

Als er één sector is waar de komende jaren veel vraag is naar arbeid, is het de zorg- en dienstensector. Wij willen werkzoekenden betrekken bij het ontwikkelen van de collectieve voorzieningen, als alternatief voor individuele voorzieningen. Dat betekent dat we in deze beleidsperiode de Wmo meer willen verbinden aan de Wet werk en bijstand (Wwb). Mensen die nu nog een grote afstand tot de arbeidsmarkt hebben, willen we in de wijk klussen laten verrichten voor andere wijkbewoners. Zo ontstaat een win-winsituatie. De werkzoekenden doen ervaring op en krijgen meer perspectief op werk; de collectieve voorzieningen kunnen de druk op de individuele voorzieningen terugdringen. Voorbeelden hiervan zijn een onderhoudsdienst voor scootmobielen en klussendiensten voor huiselijke klusjes. In heel Nederland ontstaan al dergelijke wijkondernemingen, waarin ROC's, zorg- en welzijnaanbieders, corporaties en reïntegratiebedrijven samenwerken.

Bedrijfsleven betrekken
Bedrijven raken steeds meer betrokken bij hun omgeving. Ze willen maatschappelijk verantwoord en duurzaam ondernemen. We zien hier al een aantal goede voorbeelden van, zoals het ontwikkelen van ontmoetingsplekken in de buurt, het bieden van een betaalde werkplek aan mensen met een beperking en het ontwikkelen van mantelzorgvriendelijk personeelsbeleid. De komende beleidsplanperiode willen we nog gerichter aan de slag om ook het bedrijfsleven bij het Wmo-beleid te betrekken.

Mensen met een beperking toeleiden naar werk
Als gemeente helpen we mensen met een beperking bij het toeleiden naar werk en het ondersteunen op de werkvloer. Ook verschillende zorgaanbieders spannen zich hiervoor in. Wij onderzoeken met de zorgaanbieders of we hierin meer samenhang kunnen brengen.

3.2 Meer ondersteuning op maat, flexibel en dichtbij

We willen mensen met een beperking (betere) kansen bieden om volwaardig mee te doen in onze stad. Van belang is dat mensen zich zelf kunnen redden en kunnen participeren. Mocht dit (nog)niet haalbaar zijn, dan ondersteunen en compenseren we hen. Dit vraagt om maatwerk. Als gemeente hebben we de verantwoordelijkheid om burgers in hun zelforganiserend vermogen te ondersteunen, te compenseren en een omgeving te creëren waarin zij zich kunnen ontplooien. We gaan hierbij uit van diegene die de vraag stelt. Kernwoorden zijn zelfredzaamheid, zelfontplooiing, eigen kracht, kwaliteiten, talenten, mogelijkheden en samenredzaamheid.

Programmadoelen

Hoofddoel: Ondersteuning voor de kwetsbare burger wordt op maat, flexibel en dichtbij georganiseerd

Andere (werk)houding van beroepskrachten

1. Eigen kracht. De beroepskracht stelt de zelfontplooiing van de burger centraal en neemt de eigen wensen en mogelijk - heden van en het resultaat voor hen als uitgangspunt.
2. Handelingsruimte. De beroepskracht heeft meer eigen handelingsruimte en verantwoordelijkheid.
3. Kantelen. Ondersteuningsvragen worden volgens de methodiek van 'De Kanteling' integraal benaderd.

Organisatorische inrichting

4. Gebiedsgericht werken. De onderlinge samenhang in de buurten en wijken wordt versterkt.
5. Eén aanspreekpunt. In de wijken gaan (multidisciplinair samengestelde) sociale teams integraal werken, als een soort eerstelijnsvoorziening. Voor de complexe hulpvragen worden zo mogelijk interventieteams gevormd.
6. Regionale afspraken. Over specifieke groepen, zoals doven, maken we in regionaal verband afspraken.
7. Afstemming. We gaan afspraken maken met zorgverzekeraars over een goede afstemming tussen de Wmo-ondersteuning en de AWBZ-zorg.
8. PGB. We herformuleren ons beleid ten aanzien van het persoonsgebonden budget.
9. Maatschappelijke opvang. Door betere preventie en nazorg stabiliseert het beroep op de maatschappelijke opvang.
10. Decentralisatie. We gaan de taken die worden overgeheveld uit de AWBZ inpassen in onze nieuwe werkwijze.

In deze paragraaf belichten we de ondersteuning op maat vanuit twee invalshoeken: de (werk)houding van de beroepskracht en de organisatorische inrichting. Daarnaast leggen we verbindingen met de beleidsvelden jeugd, maatschappelijke opvang en verslavingszorg.

3.2.1 Andere (werk)houding van beroepskrachten

Eigen kracht van de burger centraal

We willen dat de burgers benaderd worden vanuit hun eigen ontplooiingsmogelijkheden. Dat vraagt om een andere attitude van beroepskrachten. Van hen verwachten we dat ze actief contact zoeken met de burgers, hen betrekken bij vraagstukken en hen uitdagen om verantwoordelijkheid en initiatief te nemen. Kernbegrippen van deze andere houding zijn: vraaggericht, direct erop af, integraal, resultaatgericht en maatwerk.

Meer handelingsruimte voor de beroepskrachten

Om zijn nieuwe taak in te kunnen vullen, heeft de beroepskracht meer handelingsvrijheid nodig. Leidinggevende geven de beroepskrachten meer ruimte en verantwoordelijkheden en stellen hen in staat naar oplossingen te zoeken, ook al liggen deze buiten de eigen organisatie.

Deze nieuwe attitude geldt niet alleen voor de beroepskrachten en leidinggevenden in Groningen; in het hele land zien de betrokken de noodzaak hiervan in. Het landelijke project Welzijn Nieuwe Stijl ondersteunt gemeenten en beroepsorganisaties om deze verandersslag te maken. De principes van Welzijn Nieuwe Stijl gaan we zo veel mogelijk toepassen bij de komende decentralisaties.

Het 'eigen maken' van de principes in het handelen vraagt om training en opleiding van medewerkers. Hierbij stimuleren we een integrale aanpak, wat tegelijkertijd de onderlinge kennismaking tussen werkers in het veld versterkt. In ons uitvoeringsplan gaan we hier dieper op in.

Maatwerk organiseren door te kantelen

Zoals we in hoofdstuk 1 al hebben aangestipt, is de gemeente verplicht om inwoners die beperkingen ondervinden in de zelfredzaamheid of hun maatschappelijke participatie, op een aantal levensdomeinen te *compenseren*. Het uitgangspunt hierbij is dat

Het 'eigen maken' van de principes in het handelen vraagt om training en opleiding van medewerkers.

Het komend jaar ontwikkelen we in navolging van andere gemeenten een werkwijze waarin burgers met een hulpvraag via één aanspreekpunt dichtbij geholpen kunnen worden. Hierbij kunnen multidisciplinair samengestelde sociale teams worden gevormd als een soort van eerstelijnsvoorziening in de wijken.

deze burgers zo veel mogelijk in een gelijkwaardige positie worden gebracht als personen die deze beperkingen niet hebben. Als er ndersteuning nodig is, moet die er zijn. Soms tijdelijk, soms langdurig, soms permanent.

In de Wet voorzieningen gehandicapten werd de claim van de burger beoordeeld. Nu wordt de burger integraal en persoonlijk benaderd, waarbij de eigen kracht en zelfontplooiing centraal staat. Eerst kijken we wat iemand zelf kan. Biedt dit geen perspectief, dan zoeken we naar oplossingen die snel, dichtbij en toegankelijk georganiseerd kunnen worden. Pas wanneer blijkt dat deze oplossingen niet toereikend zijn, kijken we naar arrangementen met bijvoorbeeld een collectieve of individuele voorziening. Bij het beoordelen van een vraag naar ondersteuning werken we steeds meer 'op maat'. De oplossing moet leiden tot het behouden of bevorderen van de zelfontplooiing en het meedoen aan het maatschappelijk verkeer. Van Stadjers die dat kunnen betalen, vragen we een eigen bijdrage voor bepaalde voorzieningen.

Voor het toepassen van deze compensatieplicht is op initiatief van de VNG een project gestart om gemeenten hierin te ondersteunen: 'De Kanteling'.

In een groeiend aantal gemeenten wordt met succes volgens deze nieuwe methodiek gewerkt. In Groningen-zuid loopt nu een pilot met deze gekantelde werkwijze. Consulenten van het Zorgloket maken deel uit van het aanwezige (in)formele netwerk. We verwachten met dit experiment inzicht te krijgen in effecten op vraaggericht werken, het beroep op voorzieningen en de kosten. Afhankelijk van de evaluatie (december 2011) willen we deze werkwijze ook toepassen in de andere wijken van onze gemeente.

3.2.2 Ondersteuning op maat, flexibel en dichtbij: inrichting

Maatwerk organiseren door gebiedsgericht werken

Het niveau van de buurt is een belangrijke schaal om burgerkracht en samenredzaamheid tot ontplooiing te brengen. Daar hebben wij de medebewoners, signaleringsnetwerken en mogelijkheden om de hulpvraag van mensen te beantwoorden. In de afgelopen periode hebben wij hiervoor met de teams buurtwelzijn al een basis gelegd. Deze teams richten zich vooral op het versterken van onderlinge sociale samenhang en brengen kwetsbare wijkbewoners in contact met anderen in de wijk. We willen nu een volgende stap zetten.

Eén aanspreekpunt in de wijk

Het komend jaar ontwikkelen we in navolging van andere gemeenten een werkwijze waarin burgers met een hulpvraag via één aanspreekpunt dichtbij geholpen kunnen worden. Hierbij kunnen multidisciplinair samengestelde sociale teams worden gevormd als een soort van eerstelijnsvoorziening in de wijken. Met onze belangrijkste zorg- en welzijnspartners gaan wij hierover verder in gesprek. We willen deze sociale teams als een algemene voorziening in de wijk laten werken. Deze teams richten zich op de individuele ondersteuningvraag van burgers. De teams kunnen naar eigen inzicht (en op afroep van burgers) interveniëren. Hiermee maken we ingewikkelde indicatieprocedures overbodig en boeken we ook efficiëncywinst.

De sociale teams gaan werken volgens de methodiek van De Kanteling en Welzijn Nieuwe Stijl, vanuit het principe van één gezin, één hulpverlener en één plan van ondersteuning. Zij ondersteunen de informele netwerken en werken generalistisch en flexibel. Ze hebben een goed beeld van de sociale problemen in de wijk en de gemeente en pakken eenvoudige en matige problematiek zelf op. Ook moeten zij de bevoegdheid krijgen iemand een compensatievoorziening toe te wijzen. Wij vinden het belangrijk dat in deze

teams vooral ook kennis aanwezig is van psychiatrische problematiek en van verstandelijke beperkingen. Daarnaast streven we naar een sluitende aanpak voor Stadjers met een laag inkomen. Zij kunnen bij de sociale teams terecht met hun vragen om ondersteuning op het gebied van armoede en inkomen. De generalistische medewerkers in de teams komen direct tegemoet aan een deel van de ondersteuningsbehoeften en weten de weg naar meer langdurige hulp.
De vorming van de sociale teams heeft consequenties voor de aansturing van de professionele inzet. Het zal niet altijd mogelijk zijn om vooraf via een indicatie aan te geven welke professionele ondersteuning geboden wordt. Bovendien zal de aard en intensiteit van de ondersteuning veranderen, omdat deze niet alleen afhankelijk is van veranderingen in de zorgvraag, maar ook van fluctuaties in de informele ondersteuning. Dit betekent dat beroepskrachten een veel grotere vrijheid moeten krijgen om naar eigen oordeel hun inzet te bepalen, zoals hierboven al is benoemd. Hun inschattingen moeten leidend zijn. Mantelzorgers en vrijwilligers hebben hier een belangrijke aanvullende rol. Dit vraagt om flexibele en dienstbare beroepskrachten.

De sociale teams staan in nauwe verbinding met de Stips, de Centra voor Jeugd en Gezin en de buurtteams welzijn, omdat die het collectieve aanbod en bewonersinitiatieven ondersteunen.
We moeten nog nadenken over de wenselijke schaalgrootte van de sociale teams. Dit kan ook afhankelijk zijn van de zwaarte van de problematiek in bepaalde delen van de stad. We zetten twee experimenten op om dit te onderzoeken.

Voor de complexe en specifieke hulpvragen, waarbij sprake is van ontregeling en meervoudige problematiek, worden zo mogelijk interventieteams gevormd. De huidige op stadsdeelniveau georganiseerde OGGz-teams vormen hier wellicht een goede basis voor. Wel zullen deze teams meer kennis moeten hebben over de doelgroep lichtverstandelijk gehandicapten. De interventieteams moeten, in navolging van de multiprobleemaanpak, worden toegerust met doorzettingsmacht. Als dankzij de interventieteams een hulpsituatie zich stabiliseert en de ondersteuning vooral nog neerkomt op het houden van de 'vinger aan de pols', kan het sociale team hierbij weer een rol spelen.

Regionale afspraken over specifieke deskundigheid
Met de overheveling van de begeleiding uit de AWBZ, krijgt de gemeente ook de verantwoordelijkheid over mensen met specifieke problematiek. Het gaat hierbij bijvoorbeeld over doven, over mensen met een niet-aangeboren hersenletsel en over kinderen met een combinatie van lichamelijke en verstandelijke problematiek. Vaak vragen deze mensen specifieke deskundigheid die niet in de hierboven geschetste meer collectief georganiseerde vorm van begeleiding kan worden ingebracht. Omdat het per gemeente om kleine aantallen gaat, willen we over deze specifieke groepen afspraken maken met andere gemeenten in de regio.

Afstemming zorg en begeleiding
Van de mensen die AWBZ-begeleiding ontvangen, maakt ongeveer de helft ook gebruik van andere vormen van zorg. Begeleiding is dan onderdeel van een totaalpakket, met daarin bijvoorbeeld ook

De nieuwe taken die we als gemeenten vanuit de AWBZ krijgen (begeleiding en de IQ-maatregel), bedden we in in onze nieuwe werkwijze.

Met de Wmo beogen we dat mensen zo lang mogelijk en met kwaliteit van leven zelfredzaam kunnen (blijven) deelnemen aan de samenleving.

behandeling of verpleging en verzorging. Wij willen voorkomen dat er een onwenselijke knip ontstaat tussen het medische domein en de ondersteuning. Hierover willen we in overleg treden met de zorgverzekeraars.

PGB-beleid herformuleren

Op dit moment hebben we als gemeente vanuit het rijk de plicht om mensen met een Wmo-indicatie een keuze te bieden tussen een voorziening in natura of een persoonsgebonden budget (PGB). Deze verplichting is er straks niet meer. De gemeente krijgt straks de ruimte het eigen PGB-beleid in te vullen. Mede met het oog op de aanstaande overheveling van de begeleiding naar de Wmo moeten wij goed bepalen hoe wij in de toekomst omgaan met het verstrekken van een persoonsgebonden budget.

Meer dan de helft van de mensen die AWBZ-begeleiding krijgt, maakt momenteel gebruik van een persoonsgebonden budget. Wij zijn ons bewust van de meerwaarde die een PGB kan hebben, zeker bij mensen met een complexe zorgvraag. Maar we zien ook de schaduwzijden van het PGB. We willen voorkomen dat een PGB het appèl op ondersteuning door mantelzorgers en het eigen netwerk verdringt. We willen ook niet dat mensen oneigenlijk aan een PGB verdienen of dat het PGB een blokkade vormt voor een aantoonbaar beter of goedkoper aanbod in natura. Vanuit onze 'gekantelde' werkwijze zullen wij PGB's blijven toepassen wanneer dit meerwaarde biedt.
De komende tijd gaan we het gemeentelijke PGB-beleid nader formuleren en uitwerken.

Kleiner beroep op maatschappelijke opvang dankzij preventie en nazorg

Ons beleid ten aanzien van maatschappelijke opvang is een integraal onderdeel van de Wmo, maar hebben we afzonderlijk vastgelegd in de nota Regionaal Kompas 'Onder Dak'. Hiertoe behoort de problematiek van dak- en thuisloosheid in de breedste zin, verslavingszorg en Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGz). Het gaat om mensen met ernstige beperkingen in hun zelfredzaamheid en in hun sociale netwerk. Ze kampen met armoede, werkloosheid, verslaving en gedrags- en relatieproblemen.

Wij willen zo veel mogelijk voorkomen dat deze mensen verder afglijden. Daarnaast bevorderen we herstel of stabilisatie. Degenen die dakloos raken, willen we zo snel mogelijk terugbrengen in de maatschappij. Bovendien willen we ter bescherming van de Stadjers overlast en criminaliteit voorkomen en bestrijden. Ten slotte zetten we ons in om zo veel mogelijk terugval te voorkomen.

Vanaf 2013 moeten we naar verwachting werken met een nieuw programma en mogelijk ook nieuwe financiële kaders. In het nieuwe programma willen we nog meer aandacht besteden aan een goede preventie en nazorg, zodat het aantal mensen dat gebruik maakt van de maatschappelijke opvang zich stabiliseert.

Decentralisatie AWBZ-taken inbedden in nieuwe werkwijze

De nieuwe taken die we als gemeenten vanuit de AWBZ krijgen (begeleiding en de IQ-maatregel), bedden we in in onze nieuwe werkwijze. Daarmee bedoelen we het systeem van de sociale teams en de mogelijke interventieteams, en het ontkokerde aanbod dichtbij waar de mensen wonen.

3.3 Versterken van de eigen kracht van burgers

Met de Wmo beogen we dat mensen zo lang mogelijk en met kwaliteit van leven zelfredzaam kunnen (blijven) deelnemen aan de samenleving. We richten onze aandacht dus ook op het voorkomen van 'onnodige' afhankelijkheid. We spreken burgers daarom aan op het benutten van hun eigen kracht en op hun eigen verantwoordelijkheid. We zien daarbij tevens een taak voor onszelf.

Programmadoelen

Hoofddoel: meer op eigen kracht van het individu om 'onnodige' afhankelijkheid te voorkomen

1. Gezond gedrag. Groningers gaan meer gezond gedrag vertonen.
2. Bestaande aanbod. Aandacht voor 'gezond gedrag' sluit beter aan bij bestaande activiteiten.
3. Voorbereiden. Burgers worden zich eerder bewust van toekomstige veranderingen in hun leven en gaan hierop tijdig anticiperen.
4. Weerbaarheid. Meer kwetsbare mensen gaan op eigen kracht sociale contacten aan.
5. Informatievoorziening. Onze informatievoorziening is transparanter, toegankelijker en dichter bij, zowel digitaal als fysiek.
6. Opgroeien. We werken aan een sterkere pedagogische kwaliteit van de leefomgeving van kinderen en jongeren en meer betrokkenheid van de naaste omgeving.
7. Zelfstandig. Ouderen en mensen met een beperking zijn zo lang mogelijk in staat in de eigen woonomgeving te blijven wonen.
8. Toegankelijk. De Stad is toegankelijker: er zijn minder obstakels op gebied van huisvesting, openbare ruimte en vervoer.
9. Uitnodigend. In de stad is iedereen welkom: bij de organisatie van activiteiten wordt 'inclusief gedacht'.

Gezond gedrag als basis

Een goede gezondheid is belangrijk om mee te doen. Mensen die actief in het leven staan, voelen zich vaker gelukkig, zijn minder vaak ziek en voelen zich meer betrokken bij hun omgeving. Uiteraard doen gezonde mensen minder vaak een beroep op zorg en ondersteuning.

In ons nieuwe gezondheidsbeleid, dat nu in voorbereiding is, willen we werken aan het verlengen van de gezonde levensverwachting. Meer dan voorheen combineren we algemene preventie met een doelgroep- en wijkgerichte benadering. We richten ons daarbij vooral op de mensen met de grootste gezondheidsachterstand, omdat hier de grootste winst te behalen is, zowel maatschappelijk als economisch. Om toekomstige gezondheidsproblemen te voorkomen, investeren wij ook in de gezondheid van onze jeugd.

Activiteiten die aansluiten op het bestaande aanbod

Een goede gezondheid wordt bevorderd door voldoende te bewegen. Dit draagt vaak ook bij aan meer sociale contacten. We geven daarom prioriteit aan activiteiten die deelname aan sport en bewegen stimuleren. Daarbij maken we een verbinding met bestaande initiatieven. Daarom betrekken we bijvoorbeeld sportverenigingen uit de omgeving hierbij.

We stimuleren activiteiten van zorg en welzijn die een positief effect hebben op de gezondheidstoestand van de bewoners. We gaan door met de vele bewegingsprogramma's voor ouderen. In het kader van het Nationaal Actieplan Sport en Bewegen ontwikkelen we een sportaanbod in de wijk dat zich specifiek richt op ouderen, mensen met een psychiatrische beperking en mensen met een verstandelijke beperking. We koppelen (sport)maatjes aan mensen die het belangrijk vinden om samen te sporten. Verder stimuleren wij preventieve acties zoals valpreventie, wat botbreuken en ingrijpende operaties kan voorkomen.

Het Zorgloket voorziet in de Wmo-informatievoorziening op stedelijk niveau.

Wij gaan onderzoeken wat de behoefte is aan meergeneratie- en mantelzorg - woningen, en hoe deze gefinancierd kunnen worden.

Voorbereiden op veranderingen in de toekomst
Ouderen moeten er meer voor zorgen dat 'oud zijn' hen niet overkomt. Ze moeten zich tijdig bewust zijn van de grote veranderingen die de hogere leeftijd met zich mee kunnen brengen en daar op inspelen. Als gemeente willen we hierover beter communiceren.

De meeste mensen willen zo lang mogelijk de regie over hun leven kunnen blijven voeren. Ze willen zo lang mogelijk in de eigen woonomgeving wonen en volop participeren in de maatschappij. Burgers zijn er zelf voor verantwoordelijk dat zij die regie kunnen blijven voeren. Ze moeten er zelf voor zorgen dat draagkracht en draaglast in evenwicht blijven. Dat betekent dat ze anticiperen op veranderingen in hun leven. Veel mensen doen dat al. Door bijvoorbeeld voldoende te bewegen, actief te zijn en door tijdig te verhuizen naar een meer comfortabele, gelijkvloerse woning.

Investeren in weerbaarheid
Om de weerbaarheid van mensen te verstevigen, stimuleren we dat ze zo veel mogelijk op eigen kracht sociale contacten aangaan. Daarom investeren we in zelfhulpgroepen en lotgenotencontacten. Goede voorbeelden hiervan zijn het Alzheimercafé, de cursussen 'Grip en glans' en 'Geluk moet je pakken'. De subsidieregeling Burgerinitiatieven daagt inwoners met een psychische beperking of een verstandelijke handicap uit zelf met ideeën te komen die hun deelname aan het maatschappelijk verkeer bevorderen.

Informatievoorziening maakt burgers goed geïnformeerd
Wij ondersteunen mensen die het lastig vinden om in onze complexe maatschappij de weg te vinden. We doen dit zo veel mogelijk dicht bij huis, via de Steun- en informatiepunten (Stip's) en de Centra voor jeugd en Gezin. In de Stips helpen burgers elkaar op het gebied van informatie, aanbod van dienstverlening en regelgeving. De Stips willen we verder ontwikkelen in lijn met de uitgangspunten en toekomstagenda van de Wmo. Dat betekent dat we het aantal Stips uitbreiden en verbreden. Dit stelt andere eisen aan de organisatie, communicatie en huisvesting van een Stip. Samen met onze partners in de wijk werken we aan deze veranderingen en verbeteringen. We onderzoeken de mogelijkheid om de dienstverlening van de Stips en de Centra voor Jeugd en Gezin meer met elkaar te verbinden.

Het Zorgloket voorziet in de Wmo-informatievoorziening op stedelijk niveau. We onderzoeken de mogelijkheid tot het vormen van één gemeentelijk loket, waarin de nu nog gescheiden dienstverlening van de Wmo en de nieuwe Wet Werken naar Vermogen worden gecombineerd.

Als wij willen dat burgers goed geïnformeerd zijn, vraagt dat van ons als gemeente dat wij op transparante wijze goede informatie aanleveren. Zo kunnen wij onze gemeentelijke website nog een stuk toegankelijker maken. We gaan onderzoeken of de digitale 'eigenkrachtwijzer' (ontwikkeld door de gemeente Almere) ook toepasbaar is voor onze gemeente en via onze site beschikbaar kan worden gesteld. Verder zal de communicatie vanuit de Stips ondersteund worden met behulp van een website.

Ondersteuning bij opgroeien en opvoeden
Binnen ons integraal jeugdbeleid willen wij problemen rond opgroeien en opvoeden zo veel mogelijk voorkomen. De Centra voor Jeugd en Gezin (CJG's) zijn hierbij een belangrijk instrument. Het aanbod en de diensten van het CJG omvatten vier functies: inlooppunt voor informatie en advies, opvoed- en opgroeipraktijk, preventie en sluitende aanpak van zorg en welzijn. Met de decentralisatie van de jeugdzorg ontwikkelt het CJG zich verder tot de spil van alle ondersteuning, hulp en zorg voor de jeugd en hun ouders. We willen hierbij zorgen voor een sterke en positieve basis. We doen dit door het versterken van de pedagogische kwaliteit van de leefomgeving van kinderen en jongeren. Verder versterken we de betrokkenheid van de naaste omgeving bij opgroeien en opvoeden. Het gaat hierbij om betrokkenheid bij jeugd met een ondersteuningsvraag en betrokkenheid bij jonge mantelzorgers. Steun voor ouders organiseren we zodanig dat zij zelf bij de opvoeding

aan het roer blijven. De ondersteuning is gericht op het herstel van het gewone leven en zelfstandigheid, en gebeurt daar waar de jeugd zich bevindt. Tot slot willen we gespecialiseerde zorg voor hen die dat het meest nodig hebben.

Zelfstandig blijven wonen

We willen dat mensen zo lang mogelijk in hun eigen buurt kunnen blijven wonen. Dat betekent ook dat er voldoende levensloopbestendige en aanpasbare woningen moeten worden gebouwd. In veel wijken is dit al aardig op orde. In Groningen hebben we in 2009 een intentieovereenkomst gesloten met de woningcorporaties en de meeste ontwikkelaars over de Groninger Woonkwaliteit (GWK). Afgesproken is dat alle nieuwbouw voldoet aan de de GWK-normen. Dit houdt onder andere in dat deze woningen geschikt zijn voor mensen die lichte zorg nodig hebben. Latere aanpassingen vanuit de Wmo zijn dan overbodig. In het voorjaar van 2011 is deze afspraak nogmaals bekrachtigd in het Nieuw Lokaal Akkoord 2.0.

Wij gaan onderzoeken wat de behoefte is aan meergeneratie- en mantelzorgwoningen, en hoe deze gefinancierd kunnen worden. Dit sluit aan bij het rijksbeleid dat het scheiden van wonen en zorg voorstaat.

Het scheiden van wonen en zorg heeft ook grote consequenties voor de bewoners van een intramurale voorziening. Bij het scheiden van wonen en zorg zullen bewoners apart voor zorg en huur moeten gaan betalen. In de ogen van het rijk vergroot dit de greep van mensen op hun kwaliteit van wonen. Voor zorgaanbieders betekent het scheiden van wonen en zorg op de langere termijn het sluiten van verzorgingshuizen. Hiervoor in de plaats zullen zorg - woningen gerealiseerd moeten worden rond een zorgpunt of verpleegunit, zoals in Groningen al in de Veldspaat en woon-zorgcentrum Gabriël is gebeurd. De bouw van de categorie zorgwoningen blijft overigens nog achter bij de geprognosticeerde opgave. Hoe wij de gevolgen van scheiden van wonen en zorg gaan opvangen, zetten we uiteen in het uitvoeringsprogramma.

De stad is toegankelijk

Voor de zelfredzaamheid van mensen is het noodzakelijk dat de stad toegankelijk is voor iedereen. En stad dus zonder obstakels. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om een voldoende gevarieerd woningaanbod, om ook mensen met een zorgvraag zelfstandig te huisvesten. Bovendien dient de openbare ruimte toegankelijk en bereikbaar te zijn, ook voor mensen met een beperking.

In december 2009 hebben wij een contract voor openbaar-vervoer gesloten met vervoerder Qbuzz. We hebben hierbij veel aandacht besteed aan de toegankelijkheid, zowel fysiek als in de informatievoorziening. Alle bussen zijn nu goed toegankelijk voor mensen met een rollator of rolstoel. De komende jaren maken we meer haltes toegankelijk. De verbeterde mogelijkheden van het openbaar vervoer voor de minder mobiele inwoners gaan we communiceren en promoten. Als meer mensen het openbaar vervoer als alternatief gaan benutten, hoeven we minder collectief vervoer aan te bieden.

Uitnodigend: toegankelijk voor iedereen

Een toegankelijke stad vraagt vooral om ‘inclusief denken’ van degenen die plannen ontwikkelen en realiseren in onze stad. Daarmee bedoelen we dat er meer rekening wordt gehouden met de toegankelijkheid. Hiermee voorkomen we ook dat later dure oplossingen nodig zijn. Uit de evaluatie van ons vorige meerjarenprogramma blijkt dat dit denken nog niet voldoende is ingebed in onze eigen organisatie. Via de werkgroep Inclusief Beleid gaan ervaringsdeskundigen in gesprek met ambtenaren over goede voorbeelden van inclusief denken en hoe we die in Groningen kunnen inbedden. Deze werkgroep is ook actief bij toegankelijkheidsschouwen in de wijk.

Voor de zelfredzaamheid van mensen is het noodzakelijk dat de stad toegankelijk is voor iedereen.

3.4 Verandering van rollen en verantwoordelijkheden

De rollen van de gemeente en van de uitvoeringsinstellingen gaan veranderen. Al eerder schreven wij over de noodzakelijke verandering in houding van de beroepskrachten en de betrokken organisaties. Ook de aansturing van het sociale domein zal veranderen.

Programmadoelen

Hoofddoel: Mínder bureaucratie en méér bestuurlijke kracht. Vertrouwen is de basis!

1. Programma's. Het programmatisch werken draagt bij aan de samenwerking tussen gemeentelijke domeinen.
2. Wijkgericht. Met de wijkgerichte uitvoering van ons Wmo-beleid sluiten wij beter aan bij de vragen van wijkbewoners.
3. Opdrachten. Onze nieuwe wijze van opdrachtverstrekking sluit beter aan bij de belevingswereld van de burgers.
4. Financiering. De veranderingen vinden plaats binnen de budgettaire mogelijkheden en dragen bij aan een betere oplossing van maatschappelijke vraagstukken.
5. Zorgen voor Morgen. Het beleidsprogramma Zorgen voor Morgen wordt beter ingebed in ons wijkgerichte Wmo-beleid. We stellen een nieuw convenant op.
6. Wonen en zorg. In landelijk verband zetten wij ons in om de risico's van het scheiden van wonen en zorg zo klein mogelijk te houden.
7. Communicatie. De gewijzigde verantwoordelijkheden tussen overheid, maatschappelijk middenveld en burger zijn bij allen beter bekend.

Met onze partners gaan we in gesprek over een betere inbedding van Zorgen voor Morgen in zowel de Wmo als het wijkgericht werken.

Sturen op programma's

Als gemeente veranderen wij momenteel ons sturingsmodel. We gaan over op centrale programmasturing. Nu nog los van elkaar opererende domeinen brengen we hierdoor bij elkaar.

Wijkgericht werken

Binnen deze programmasturing krijgt ook de gebiedsgerichte aansturing een veel sterker accent. We brengen het beleidsproces en de uitvoering dichter bij de burger door over te gaan op uitvoeringsprogramma's op wijkniveau. Deze programma's worden gebaseerd op wijkanalyses en wijkperspectieven, die samen met de bewoners en beroepskrachten worden opgesteld.

Nieuwe manier van verstrekken opdrachten

Als gemeente zullen we op een andere manier opdrachten gaan verstrekken. Wij dagen de organisaties uit om samen met ons en andere partijen in het veld, waaronder natuurlijk de burgers zelf, antwoorden te vinden op de vraag hoe we samenredzaamheid en zelfontplooiing in onze samenleving kunnen bevorderen en faciliteren. In deze zoektocht past samenwerking en vertrouwen.

Dit vraagt om een andere manier van aansturing en subsidiëring. Ontkokerd, vanuit de vraag, met minder specialistische beleidstereinen en met smalle organisaties. Co-creëren in plaats van productie draaien en stand-alonebeleid. Minder nadruk op protocollen, procedures en rapportages en andere risicomijdende instrumenten. Minder nadruk op managementstructuren en hiërarchische verantwoordingslijnen. Minder sturen op angst dat er iets fout gaat, maar sturen op kansen, weerbaarheid en stabilisatie van het systeem. Bij dit alles moet wel het besef aanwezig zijn dat uiteindelijk de lokale politiek vanuit haar wettelijke verantwoordelijkheid knopen doorhakt.

Andere wijze van financiering

We gaan de wijze van financiering van de organisaties veranderen. We willen dat er een eind komt aan de autonome groei van het aanbod. We kiezen daarom voor een aanpak van collectieve voorzieningen en voor het versterken van de zelf- en samenredzaamheid. Door de afname van de budgetten (mede vanwege de rijksbezuinigingen) is de druk om het financieringssysteem te veranderen nog groter en urgenter. De organisaties zullen zich geza-

menlijk of individueel moeten voorbereiden op verandering en verkleining van (delen van) de organisaties. Natuurlijk willen we de opgebouwde deskundigheid (in doelgroep en methodiek) hierbij niet verloren laten gaan. Om tot een andere financiering te komen, zijn verschillende opties mogelijk, van detachering van beroepskrachten tot uitbesteden aan een consortium. Dit gaan we de komende tijd verder uitwerken.

Beter inbedden Zorgen voor Morgen

Het beleidsprogramma Zorgen voor Morgen is in de afgelopen beleidsplanperiode een sterk merk gebleken van waaruit veel initiatieven zijn ontwikkeld, ook in relatie tot het Nieuw Lokaal Akkoord. Er is een overlegstructuur ontstaan die ook voor de Wmo een mooie basis vormt: de plangroepen op stadsdeelniveau en de uitvoerende netwerken op wijkniveau voor de doelgroep 23-plus. Hierin werken de gemeente, cliëntorganisaties, de welzijnsorganisaties, het zorgkantoor, de zorgaanbieders en de woningcorporaties samen. Hierop willen we de komende tijd verder voortbouwen. We willen dat de verbinding met ons wijkgericht werken beter wordt geregeld en dat het belang van de bewoners nog meer voorop komt te staan.

Met onze partners gaan we in gesprek over een betere inbedding van Zorgen voor Morgen in zowel de Wmo als het wijkgericht werken. Wij stellen voor om dit te koppelen aan het opstellen van een nieuwe samenwerkingsovereenkomst. Hierin willen wij naast intenties ook resultaten afspreken.

Risico's van scheiden wonen en zorg beperken

Met het scheiden van wonen en zorg worden zorgaanbieders meer risicodragend. Leegstand komt geheel voor eigen rekening. Waar nu nog de huur van een zorgcomplex, of er nu leegstand is of niet, altijd door VWS wordt vergoed, zullen de huuropbrengsten straks afhankelijk zijn van het daadwerkelijk gebruik. De woningcorporaties krijgen daarom te maken met zorgaanbieders die risico's voor leegstand gaan inschatten en veel scherper weten wat bewoners voor hun woonvoorziening kunnen betalen. De opbrengsten voor de corporaties komen hierdoor ook meer onder druk te staan. In landelijk verband zetten wij ons in om deze risico's zo klein mogelijk te houden.

Communicatie over de veranderingen in ons stelsel

De komende periode staan we met elkaar voor een aantal grote opgaven. Voor alle betrokkenen (wij als overheid, het maatschappelijk middenveld en de bewoners van onze stad) heeft dit consequenties voor de rol en de verantwoordelijkheid. Het gaat hierbij in de kern om een gedragsverandering en daarmee om de cultuur van omgaan met elkaar. Communicatie hierover is van het grootste belang en vraagt gedurende de hele programmaperiode extra aandacht. In ons uitvoeringsplan zullen we bij de te organiseren activiteiten de communicatie concreet invullen.

De komende periode staan we met elkaar voor een aantal grote opgaven.

hoofdstuk 4: monitoring

De komende jaren volgen wij nauwlettend of wij bij onze Wmo-doelstellingen op de goede weg zijn.

De komende jaren volgen wij nauwlettend of wij bij onze Wmo-doelstellingen op de goede weg zijn. Daartoe ontwikkelen wij een aantal indicatoren die dienen als 'gemeentelijke Wmo-monitor' voor het meerjarenkader Wmo.

Programmadoel Monitoring

Hoofddoel: Ontwikkel een 'gemeentelijke Wmo-monitor', waarvan de indicatoren dienen als 'aanwijzing' voor het gevoerde beleid en aanleiding kunnen zijn voor aanpassingen in het te voeren beleid.

1. Indicatoren. In het uitvoeringsprogramma Wmo 2012-2015 is de 'gemeentelijke Wmo-monitor' aangevuld met enkele aanvullende indicatoren die gerelateerd zijn aan de thema's en doelstellingen van dit meerjarenprogramma Wmo.

Indicatoren

De indicatoren in de 'gemeentelijke Wmo-monitor' geven op hoofdlijnen weer hoe het gaat met de Wmo in onze stad. Hiermee kunnen we op tijd signaleren of het huidige beleid aanpassing behoeft. Overigens kan uit de monitor niet zonder meer het succes of het effect van ons Wmo-programma worden afgeleid: meerdere actoren en factoren hebben immers invloed op het slagen van ons programma.
In de monitor zijn al enkele indicatoren opgenomen. In de volgende tabel geven wij een aanzet voor de monitor weer, met daarin waar mogelijk de scores op de indicatoren. Aangezien de brongegevens niet (allemaal) jaarlijks worden verzameld, geven we aan in welk jaar over welke indicator wordt gerapporteerd.
De monitor zal jaarlijks worden opgenomen in de programmabegroting. Op basis van de monitorresultaten van het vorige jaar, maken we hierin duidelijk hoe het gaat met de Wmo in onze stad en eventueel welke aanpassingen we voorstellen.

Voor het uitvoeringsprogramma Wmo 2012-2015 ontwikkelen we enkele aanvullende indicatoren die gerelateerd zijn aan de thema's van dit meerjarenkader.

Indicator gemeentelijke Wmo-monitor	Toelichting/definitie	Bron	Vergelijking	Score indicator 2010	Weer inzichtelijk in …?			
					2012	2013	2014	2015
1. Wmo-thermometer	De gemiddelde score (in %) over 8 thema's van de Wmo-benchmark van SGBO. Deze 8 thema's zijn: Participatie, Leefbaarheid en sociale samenhang (PV1), Jeugd (PV2), Loket (informatie & advies) (PV3), Hulp (ondersteuning mantelzorg & vrijwilligers) (PV4), Wonen, zorg en toegankelijkheid (PV5), Individuele voorzieningen (PV6), Opvang (PV 7, 8 en 9).	Basisbenchmark Wmo SGBO 2011 (over 2010)	65% (landelijk) 70% (gemeentegroot-teklasse)	74% (over 2009)	* (over 2011)	* (over 2012)	* (over 2013)	* (over 2014)
Beter benutten van kracht in de samenleving								
2. Actief in de Buurt	Aandeel onder de bevolking dat zegt het afgelopen jaar actief te zijn geweest in de buurt.	Monitor Leef-baarheid en Veiligheid 2010, gemeente Groningen	20% (2008) 16% (2006)	22%		* (over 2012)		* (over 2014)
Meer ondersteuning op maat, flexibel en dichtbij								
3. Bijdrage aan Meedoen	Aandeel onder de bevolking waarvoor de ondersteuning die een Wmo-klant krijgt, redelijk tot zeer veel bijdraagt aan het zelf-standig kunnen blijven wonen (a) en/of meedoen aan de maatschappij (b).	CTO SGBO/ Wmo Gemeente Groningen (2011 over 2010).	a. 81% b. 74% (referentiegroep)	a. 83% b. 74%	* (over 2011)	* (over 2012)	* (over 2013)	* (over 2014)
Versterken van eigen kracht van burgers								
4. Alleenwonende ouderen	Aandeel alleenwonende ouderen (65+)	CBS Statline - 2010	36% (provincie)	43%	*	*	*	*
5. Voorzieningen a. Speelmogelijkheden voor kinderen b. Jongerenvoorzieningen c. Ouderenvoorzieningen d. Gebruik Buurthuis	Aandeel onder de bevolking dat tevreden is over de aanwezige voorzieningen, namelijk over: a. Speelmogelijkheden voor kinderen b. Jongerenvoorzieningen c. Ouderenvoorzieningen en een aandeel onder de bevolking dat het afgelopen jaar gebruik heeft gemaakt van het buurthuis (d).	Monitor Leef-baarheid en Veiligheid 2010, gemeente Groningen	a. 67% b. 48% c. 69% d. 17% (2008)	a. 66% b. 45% c. 60% d. 16%		* (over 2012)		* (over 2014)

hoofdstuk 5: financieel kader Wmo

In deze tijd van economische crisis hebben wij minder middelen te besteden.

Bezuinigingen

In deze tijd van economische crisis hebben wij minder middelen te besteden. De gemeente heeft minder budget beschikbaar en zal moeten bezuinigen. Ook de komende decentralisaties gaan gepaard met forse kortingen op de budgetten. In het collegeprogramma gaan we uit van het op niveau houden van het huidige peil van de voorzieningen. In deze beleidsprogrammaperiode kijken we kritisch naar de manier waarop wij nu onze eigen werkprocessen hebben ingericht en de wijze waarop wij onze voorzieningen beschikbaar stellen. We zijn niet zozeer uit op het schrappen van voorzieningen, maar we zullen wel gerichter kijken voor welke vraag, welke ondersteuning nodig is en of een voorziening ook het gewenste effect heeft. Daarnaast gaan we meer voorzieningen openstellen voor algemeen gebruik en aanbieden in collectieve arrangementen.

Huidig en toekomstig budget

In de door de raad vastgestelde begroting voor 2012 is de bezuinigingstaakstelling van 1,9 miljoen euro voor een bedrag van 1,7 miljoen tot en met 2014 gedekt uit de extra beleidsmiddelen. Daarnaast is sprake van een begrotingsrisico van 1,3 miljoen euro. Het college inventariseert voor de Voortgangsrapportage 2012-I aanvullende bezuinigingsmogelijkheden om dit risico indien nodig op te kunnen vangen.

Daarnaast staan voor de jaren na 2012 ontwikkelingen op stapel die de onzekerheid over het meerjarenbeeld versterken. De belangrijkste zijn:

- mogelijke bezuiniging in over te hevelen taken (begeleiding) uit de AWBZ (start 2013);
- aanpassing IQ-criterium voor AWBZ zorg van 85 naar 70;
- de overheveling van de integratie-uitkering naar de algemene uitkering (2016);
- de aanbesteding en overheveling van hulpmiddelen uit de AWBZ (start 2013);
- de invulling van de algemene bezuinigingstaakstelling op het totale beleidsterrein van maatschappelijke ontwikkelingen (vanaf 2013 € 1,7 miljoen euro).

Op dit moment volstaan wij met het vermelden van deze onzekerheden.

Duurzaam omgaan met hulpmiddelen

We willen de Wmo-budgetten juist, efficiënt en effectief besteden, zodat deze maximaal ten goede komen aan de kwetsbare inwoners van onze stad. Duurzaam (her)gebruik en samengebruik van hulpmiddelen zijn daar een voorbeeld van.

In de opdrachten aan de leveranciers van Wmo-voorzieningen (uiteenlopend van scootmobielen tot collectief vervoer en huishoudelijke hulp) blijven we ook de komende periode zo veel mogelijk letten op duurzaamheid. We vragen onze leveranciers bijvoorbeeld om bij nieuwe aanvragers ook ‘gebruikte’ hulpmiddelen in te zetten en hulpmiddelen die volledig afgeschreven zijn op een verantwoorde manier te recyclen. Dit gaan we ook doen bij de hulpmiddelen die per 1 januari 2013 vanuit de AWBZ worden overgeheveld naar de Wmo.

hoofdstuk 6: communicatie en inspraak

Communicatie en inspraak op het proces

In de aanloop naar dit meerjarenkader is veel gesproken met burgers en organisaties over de uitgangspunten van ons nieuwe beleid (bijlage 6). In de fase van vaststelling van het kader in college en raad begint ook een nieuwe fase in de communicatie. We willen betrokkenen informeren over het meerjarenkader en nieuwe ontwikkelingen.

Parallel aan de ontwikkeling van het uitvoeringstraject Wmo stellen we een communicatieplan op. Daarin zullen we aangeven welke communicatieactiviteiten we de komende periode gaan uitvoeren. Onze stijl van communiceren kenmerkt zich door een interactief karakter. We willen niet alleen informatie overbrengen, maar ook geïnformeerd en gevoed worden door het maatschappelijk veld en burgers. We vinden het belangrijk om inwoners van de stad Groningen zorgvuldig te informeren over 'de Kanteling' binnen de Wmo en welke consequenties dat heeft. We zullen daarvoor verschillende communicatiemiddelen inzetten om zo veel mogelijk mensen te bereiken. Huidige cliënten van de Wmo krijgen informatie die voor hun specifieke situatie van toepassing is. Onze ketenpartners, met wie we nauw samenwerken in de uitvoering van de Wmo, houden we op de hoogte van relevante ontwikkelingen. Effectieve uitvoering van beleid vraagt regelmatig om bezinning en bijstelling. Daarvoor is een goede, tweezijdige communicatie onontbeerlijk.

Consultatie

Het concept meerjarenkader Wmo 'Samen Sterk in Stad' is voor advies rechtstreeks voorgelegd aan onze Wmo-adviesorganen (Wmo-Platform, Adviesraad voor het Gehandicaptenbeleid, Ouderenraad, SOOG) en de stuurgroep Zorgen voor Morgen. Ook organiseerden wij een bijeenkomst met alle partijen die ook in het voortraject betrokken waren om het concept met hen te bespreken. Anderen hebben we de gelegenheid geboden om te reageren door de concept-nota te publiceren in de Gezinsbode en op onze website.

Parallel aan de ontwikkeling van het uitvoeringstraject Wmo stellen we een communicatieplan op. Daarin zullen we aangeven welke communicatie - activiteiten we de komende periode gaan uitvoeren.

hoofdstuk 7: planning

Planning

Na beoordeling en verwerking van de inspraakreacties heeft het college haar definitieve voorstel voor de nota ter vaststelling aan de raad voorgelegd.

De vervolg planning is als volgt.

7 maart 2012	raadscommissie O en W
28 maart 2012	raad besluit over het meerjarenkader Wmo ‘Samen Sterk in Stad’

Parallel aan dit proces loopt de route voor een uitvoeringsplan. Hierover vindt afstemming plaatst met de uitwerking van het programma voor de drie decentralisaties. Naar verwachting zal het college begin april nader besluiten over de vervolgaanpak.

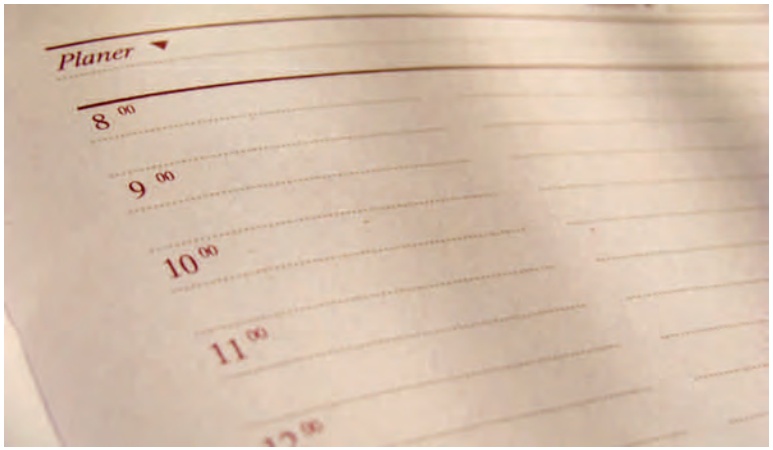

bijlage 1: toelichting op ontwikkelingen

Overheveling AWBZ begeleiding

In deze kabinetsperiode wordt de functie begeleiding voor mensen met een sociale/psychische beperking vanuit de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) overgeheveld naar het gemeentelijke domein, meer specifiek naar de Wmo. Met ingang van 2013 wordt de gemeente verantwoordelijk voor de begeleiding van nieuwe cliënten. Per 2014 vallen ook alle huidige cliënten onder de gemeentelijke verantwoordelijkheid. Voor deze decentralisatie naar gemeenten wordt een doelmatigheidskorting toegepast van 5%. De bijkomende uitvoeringskosten worden slechts gedeeltelijk gefinancierd. Gemeenten worden op deze manier gestimuleerd de huidige systematiek los te laten en een nieuwe werkwijze voor de begeleiding in te voeren.
Begeleiding kan in natura worden verstrekt, maar kan ook per persoonsgebonden budget (pgb) door de cliënt zelf worden ingekocht. De staatssecretaris van VWS heeft in juni 2011 een 'pgb-maatregel' getroffen. De huidige pgb-regeling is volgens het kabinet financieel onhoudbaar. Van de huidige 130.000 pgb-houders heeft ongeveer 54% een indicatie voor begeleiding. In onze stad komt dit bij benadering neer op 2.100 cliënten.
Onder het nieuwe regime kan niet meer iedereen met een AWBZ-indicatie kiezen voor een pgb. Deze keuze blijft beperkt tot personen met een indicatie voor verblijf in een zorginstelling. Afhankelijk van de mate waarin de pgb-maatregel doorwerkt in de Wmo, zijn deze cliënten straks aangewezen op (duurdere) begeleiding in natura.

IQ-maatregel

Ook op de AWBZ-gefinancierde begeleiding van licht verstandelijk gehandicapten wordt bezuinigd. De regering is voornemens om de IQ-grens voor de begeleiding van deze groep te verlagen naar 70 (voorheen 85). Mensen die hierdoor buiten de boot vallen, zullen voor begeleiding en dagbesteding terugvallen op de gemeente. Hiervoor zullen gemeenten niet evenredig budget ontvangen. Met de verlaging van de IQ-grens wil het rijk 250 miljoen euro bezuinigingen.

Decentralisatie Jeugdzorg

De jeugdzorg moet anders en beter. Over die conclusie zijn vrijwel alle rapporten en onderzoeken die de laatste jaren zijn verschenen eensluidend. Deze rapporten spreken weliswaar over successen die *dankzij* toegewijde professionals en *ondanks* het bestaande stelsel zijn geboekt, maar gaan vooral in op de tekortkomingen van de huidige inrichting van de jeugdzorg. Die zijn kort samen te vatten als: we zien problemen te laat, we handelen niet snel genoeg, het speelveld is te vol en als gevolg daarvan hebben we te maken met veel afstemming- en aansluitingproblemen. Ook hier is een omslag nodig naar een vereenvoudigd stelsel en een nieuwe manier van werken.

Gemeenten worden verantwoordelijk voor de uitvoering van de gehele zorg voor kinderen, jongeren en hun opvoeders die nu onder het Rijk, de provincies, de gemeenten, de AWBZ en de Zorgverzekeringwet valt. Dit betekent een uitbreiding van de verantwoordelijkheid met de provinciale jeugdzorg, jeugdbescherming en jeugdreclassering, jeugd-GGZ, zorg aan licht verstandelijk beperkte jeugdigen en de gesloten jeugdzorg. Planning is dat de Jeugdbescherming en de jeugdreclassering per 2016 worden gedecentraliseerd en de overige onderdelen in de periode 2014-2016. De gemeente moet ervoor zorgen dat een nieuwe jeugdzorgstelsel wordt gevormd dat recht doet aan de behoefte èn verantwoordelijkheid van de ouders en kinderen. De wettelijke basis verschuift van het recht op zorg naar de plicht tot het geven van een goede opvoeding.

Wet Werken naar Vermogen inclusief rijksbezuinigingen flexibel re-integratiebudget (onderdeel participatiebudget)

De arbeidsmarkt staat voor grote veranderingen. Voor het eerste sinds decennia neemt het aantal werkenden af. Als er niets gebeurt, komt de samenleving straks mensen te kort om het werk te doen. Het kabinet heeft daarom in het regeerakkoord gezegd dat iedereen die dat kan, ook naar vermogen meedoet. Meedoen dient niet alleen het maatschappelijke en economische belang. Ook van-

uit financieel perspectief zijn ingrepen noodzakelijk om voor de toekomstige generatie de sociale zekerheid betaalbaar te houden. In het licht van het rapport 'Werken naar vermogen' van commissie De Vries[2] heeft het kabinet besloten naar een nieuwe regeling toe te werken voor de onderkant van de arbeidsmarkt, die de WWB, Wij, Wajong en de WSW hervormt en samenvoegt tot een nieuwe regeling de 'Wet Werken naar Vermogen'. Naar verwachting zal de nieuwe wet met ingang van 1 januari 2013 van kracht zijn.

Uit het flexibele re-integratiebudget betalen we de voorzieningen om mensen te begeleiden naar regulier werk of actief te laten zijn in onze stad (scholingstrajecten, diagnosetrajecten). Afgelopen jaren is het flexibele re-integratiebudget al afgenomen. Dit budget, zal door maatregelen van het Rijk, komende kabinetsperiode nog verder afnemen. Voor de gemeente Groningen betekent dit dat het re-integratiebudget waar we als gemeente over kunnen beschikken afneemt en dat we fors moeten bezuinigen. Dit heeft consequenties voor de gesubsidieerde arbeid. Komende jaren zullen we dit moeten afbouwen. Daarnaast hebben we minder middelen beschikbaar voor re-integratie.

Rijksmaatregelen die kwetsbare burgers zullen treffen

In het kader van de bezuinigingen treft het kabinet in deze regeerperiode maatregelen die van invloed zijn op vooral de mensen met een laag inkomen. Het gaat hier bijvoorbeeld het verlagen van de Wajonguitkering naar 70% van het minimumloon voor mensen die kunnen werken maar geen werk hebben; het invoeren van een huishoudentoets; het verlagen van de zorgtoeslag en de verhoging van het eigen risico in het basispakket, een verdere verschraling van het basispakket; de verlaging van de huurtoeslag; het verlagen van de inkomensgrens op grond waarvan mensen een beroep kunnen doen op de bijzondere bijstand; eigen bijdragen voor de eerste en tweede lijnsondersteuning van de GGz.

[2] In 2008 heeft de commissie De Vries onder de titel Werken naar vermogen advies aan de regering uitgebracht over hoe meer mensen met een beperking kunnen deelnemen aan het arbeidsproces.

bijlage 2: Overzicht prestatievelden Wmo + koppeling aan thema's (schematisch weergegeven)

Inleiding

In deze bijlage geven we de samenhang weer tussen de 9-prestatievelden Wmo (zie hoofdstuk 1) en de verschillende thema's in hoofdstuk 2.

Prestatievelden Wmo

Thema's \ Prestatievelden	1	2	3	4	5	6	7	8	9
3.1 Beter benutten van kracht in de samenleving	X		X	X		X			
3.2 Meer ondersteuning op maat, flexibel en dichtbij		X	X			X	X	X	X
3.3 Versterken van de eigen kracht van burgers	X				X	X	X		
(3.4 verandering in rollen en verantwoordelijkheden)									

bijlage 3: overzicht deelnota's Wmo

Hieronder geven wij een overzicht van verschillende (deel)nota's of projectplannen op het gebied van de Wmo of nota's die een relatie hebben met de Wmo en die in een eerder stadium zijn vastgesteld.

- Concept kadernota 'Actief in goede banen', concept kadernota re-integratie/participatie, voorjaar 2011
- Stad om te groeien, kadernota integraal jeugdbeleid Groningen 2011 - 2014
- Onder dak, regionaal kompas Groningen 2009-2013
- Samen gezond in stad, concept-nota lokaal gezondheidsbeleid 2012-2015
- Investeren in sociaal kapitaal, vrijwilligersbeleid in de gemeente Groningen, november 2007
- Anders en beter, accommodatiebeleid gemeente Groningen, 2005 en tussenevaluatie 2009
- Nota Kansen bieden, kansen pakken, emancipatiebeleid 2010-2013

bijlage 4: overzicht uitgangspunten Wmo + koppeling aan thema's (schematisch weergegeven)

In deze bijlage brengen we de samenhang in beeld tussen de verschillende uitgangspunten van de Wmo (hoofdstuk 2) en de thema's in de hoofdstuk 3 .

Uitgangspunten\Thema's	Beter benutten van de kracht in de samenleving	Meer ondersteu-ning op maat, flexibel en dichtbij	Versterken van eigen kracht van burgers	Verandering in rollen en verant-woordelijkheden
1. Alle Groningers laten meedoen	X	X	X	X
2. Eigen kracht van burgers stimuleren	X	X	X	
3. Actief burgerschap versterken in sociale netwerken	X		X	
4. Talenten benutten	X		X	X
5. Stad bereikbaar en toegankelijk maken		X	X	
6. Groningers verbinden door ontmoeting	X			
7. Collectieve voorzieningen aanbieden	X	X	X	X
8. Een vraaggerichte, effectieve en ontkokerde dienstverlening		X		X
9. Keuzes maken binnen beschikbare budgetten		X	X	X

bijlage 5: brief kaders Wmo

Griffie

gemeente Groningen

Griffie
Onderwerp Kaders nieuwe Wmo-nota

College van Burgemeester en Wethouders
van de Gemeente Groningen
Postbus 20001
9700 PB Groningen

Bezoekadres
Waagstraat 1

Postadres
Postbus 20001
9700 PB Groningen

Wij zijn met het openbaar vervoer bereikbaar, buslijnen 1, 2, 3, 5, 6, 11, 13, 16

Informatie over vertrektijden krijgt u via 0900-92 92

In uw antwoord graag datum en kenmerk vermelden.

E-mailadres
griffie@groningen.nl

Website
www.gemeenteraad.groningen.nl

Telefoon	7726/7806	Bijlage(n)	
Datum	8 febr. 2011	Uw brief van	
Ons kenmerk	GR 11.2525999		
Uw kenmerk			

Geacht college,

Op donderdag 27 januari jl. heeft de raadscommissie Onderwijs en Welzijn een informele bijeenkomst gehad om te spreken over de nieuw op te stellen kadernota Wmo voor de jaren 2011-2015. De wethouder Welzijn, mevrouw Visscher, was samen met twee van haar ambtenaren bij deze bijeenkomst aanwezig.

Deze brief mag u zien als resultaat van de gedachtewisseling; ik wil u namens de commissie laten weten welke richting zij met de Wmo de komende jaren op wil en welke aandachtspunten zij u mee wil geven bij het schrijven van de nieuwe nota.

Doorgaan op de ingeslagen weg

Zoals in de commissievergadering op 12 januari jl. tijdens de bespreking van de evaluatie van de afgelopen periode al bleek, is de commissie in hoofdlijnen zeer tevreden met het gevoerde beleid en de bereikte resultaten.

Voor de komende periode vindt men het dan ook van het grootste belang om dat resultaat vast te houden. Wat goed gaat, moet goed blijven. Of, zoals een commissielid het verwoordde, er is de afgelopen tijd veel nieuw beleid ingezet, dat heeft echt nog tijd nodig om te beklijven, dus daar moeten we vooral mee doorgaan.

Als over vier jaar zou blijken dat dat gelukt is en dat er daarnaast ook nog enkele nieuwe zaken zijn opgepakt, zou men dik tevreden zijn. Daarbij zul je natuurlijk altijd te maken krijgen met invloeden van buiten die je niet in de hand hebt, maar laat in ieder geval duidelijk zijn dat we als gemeente er alles aan gedaan hebt om onze invloed te laten gelden.

BD.4.053.E.01

gemeente Groningen

Mantelzorg, leefbaarheid en participatie

De afgelopen jaren hebben vijf van de negen Wmo-prestatievelden de meeste nadruk gekregen. Daarvan acht men voor de komende jaren met name de nrs. 1, 4 en 5 nog altijd de volle aandacht waard.

Steeds weer tijdens de discussie bleek het belang dat gehecht wordt aan de inzet op mantelzorg. Daar begint alles mee. Daarnaast is – mede om mantelzorgers af en toe te ontlasten – de inzet van vrijwilligers gewenst, waarbij nadrukkelijk oog moet zijn voor het feit dat deze vrijwilligers geen professionele beroepskrachten hoeven te zijn maar dat ze wel kundig moeten zijn, zodat hun hulp echt meerwaarde heeft.

Verder blijft de inzet op leefbaarheid en sociale samenhang én op de deelname aan de samenleving van belang.

Aandacht voor ouderen en AWBZ-afvallers en de IQ-groep

Een speciale groep die wat dat laatste betreft – de deelname aan de samenleving – goed in de gaten moet worden gehouden zijn de ouderen, waarvan er de komende jaren steeds meer zullen zijn; het is van belang hen te betrekken op wijkniveau en eenzaamheid onder ouderen te voorkomen.

Grote zorg is er over de groep mensen die door de overgang van de AWBZ naar de Wmo tussen wal en schip dreigen te vallen. De commissie dringt er bij het college op aan dat niet te laten gebeuren.

Daarnaast vraagt de commissie aan het college om de groep die door de zgn. IQ-maatregel tussen wal en schip dreigt te vallen goed te inventariseren. Op basis van deze inventarisatie kunnen we vervolgens bepalen of en zo ja hoe wij als gemeente een vangnet kunnen creëren.

Nieuw: prestatieveld jeugd

Een prestatieveld dat de commissie graag wil toevoegen als speerpunt is nr. 2, de preventieve ondersteuning van de jeugd. In het kader van de overheveling van de jeugdzorg naar de gemeente is extra alertheid gewenst. Verder wordt in dit verband gedacht aan de aandachtsvelden beweging, gezondheid en veiligheid.

Kanteling en de zoektocht naar de balans

De commissie heeft uitgebreid gesproken over de zogenaamde 'kantelingsgedachte', waarbij een verschuiving plaatsvindt van een verzorgingsstaat naar een participatiesamenleving. Op zich wordt deze gedachte door de commissie wel ondersteund (al is er volgens sommigen niets mis met het idee van een verzorgingsstaat) maar het is wel zaak om de risico's goed in het oog te houden.

Zo kan de kanteling van 'aanbodgericht' naar 'vraaggericht' leiden tot een heel versnipperd aanbod; het zou niet zo moeten zijn dat je voor elke vraag naar een andere instelling moet. Daarnaast is het van belang oog te houden voor mensen die niet zo snel met een vraag komen, die uit zichzelf geen hulp kunnen of durven vragen. Oftewel: de kantelingsgedachte is goed, maar je moet er niet in doorslaan, zorg dat je de goede balans vindt.

De vraag achter de vraag

De commissie vindt het belangrijk dat de gemeente doorgaat met de zoektocht naar de 'vraag achter de vraag'. Niet uitgaan van het 'recht' dat iemand meent te hebben op een bepaalde voorziening en het claimgedrag dat daarmee soms gepaard gaat, maar samen met de burger zoeken naar de echte vraag, de echte behoefte, en de beste manier om daaraan tegemoet te komen. Maatwerk dus. Dat vraagt een flinke tijdsinvestering aan de voorkant, maar die verdient zich later wel weer terug. Daarnaast vraagt de commissie aandacht voor preventie en vroegtijdige signalering.

Uitgangspunten en prioriteiten

Als gevraagd wordt naar de prioriteiten voor de komende tijd, de uitgangspunten waarop gefocust zal moeten worden, komen opnieuw mantelzorg en vrijwilligerswerk boven drijven. Daarbij ligt het primaat bij de mantelzorg, vanwege het aspect van relatie, maar vrijwilligers zijn onontbeerlijk als achtervang. Speciale aandacht wordt gevraagd voor jonge en allochtone mantelzorgers.

Ook preventie en het verbeteren van samenhang tussen voorzieningen worden als belangrijke items genoemd. Bij preventie wordt dan gewezen op de taak van huisartsen; uit de evaluatie van de afgelopen periode blijkt dat daar nog wel winst te behalen valt. Ook dienen de huisbezoeken aan ouderen gehandhaafd te blijven.

Als randvoorwaarden worden geformuleerd het streven naar zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen en naar zo weinig mogelijk bureaucratie.

Participatie inhoudelijk en procesmatig

Ook over de bevordering van participatie heeft de commissie doorgesproken. Als het gaat over de participatie bij de vormgeving van het Wmo-beleid vindt de commissie dat daar de afgelopen jaren al veel aan gedaan is. Laat de gemeente vooral doorgaan met het betrekken van bijv. adviesorganen en kerken; wellicht is het interessant om hierbij ook te kijken naar het bedrijfsleven.

Als het gaat over de participatie bij het Wmo-gebeuren zelf wordt gewezen op het belang van goede communicatie: daar moet je volop op blijven inzetten. Verder kun je het bedrijfsleven meer inschakelen door te vragen ruimte te bieden voor vrijwilligerswerk. Gewezen wordt ook op de mogelijkheden die het subsidiebeleid biedt: bij het verlenen van subsidie kun je als voorwaarde stellen dat de subsidieontvanger iets doet voor mensen met een beperking.

Wmo en de bijstand

Met betrekking tot een eventuele verbinding tussen Wwb en Wmo heeft de commissie vooral nog veel vragen. In het kader van 'meedoen' of van reïntegratietrajecten kunnen Wwb-ers wellicht ingezet worden voor vrijwilligerswerk of op andere wijze gestimuleerd worden de participatieladder te bestijgen, maar er zijn nog wel politieke gevoeligheden als het gaat om werken voor een uitkering.

Er wordt gewezen op de mogelijkheid van collectieve voorzieningen, zoals een boodschappenservice, waarvoor Wwb-ers zouden kunnen worden ingeschakeld. Bij andere gemeenten zouden daar al ervaringen mee zijn opgedaan.

Adviesorganen

Tot slot geeft de commissie nog aan het college mee dat het goed zou zijn om de adviesstructuur eens door te lichten: wat zijn de voordelen van de huidige structuur met meerdere adviesorganen en welke alternatieven zijn er voorhanden?

De commissie hoopt hiermee voorlopig voldoende richting te hebben gegeven aan de nieuwe kadernota Wmo en wenst u en uw ambtenaren veel wijsheid bij het verder vormgeven hiervan. Zij heeft het als bijzonder waardevol ervaren om in een zo vroeg stadium bij dit proces betrokken te worden.

Als de conceptnota gereed is, wil zij daar graag in een officiële commissievergadering nader met u over spreken. In juni a.s. hoopt de raad dan het definitieve kader te kunnen vaststellen.

Met vriendelijke groet,
namens de commissie O&W

D. Jager
voorzitter

bijlage 6: inspraakproces bij beleidsvoorbereiding

Nadat in januari 2011 in de raadscommissie Onderwijs en Welzijn is gesproken over de eerste kaders voor het nieuwe Wmo-programma (zie bijlage 5) zijn we op 29 maart met een aantal deskundigen uit het maatschappelijk middenveld om de tafel gegaan. Hiervoor waren op persoonlijke titel mensen uit de volgende organisaties uitgenodigd:
Politie Groningen, Lentis, MJD, Menzis, Lentis/Linis, Ketenondersteuner Zorgen voor Morgen, Alfacollege, Residentie de Weijert, NOVO, Lefier, Platform Zelforganisaties,GVAV, Humanitas, Hanzehogeschool, Openbare Bibliotheek, werkgroep inclusief beleid, ASHG, Hulpverleningsdienst, reïntegratiebedrijf Museumtechnische werken, de Ouderenraad, Project Zorggroep Groningen.
De resultaten van deze bijeenkomst zijn verwerkt in een gespreksdocument met visie en uitgangspunten. Dit gespreksdocument is via de Gezinsbode aangekondigd en via de website met een vragenlijst beschikbaar gesteld. Ook via Twitter is er aandacht aan besteed en zijn er reacties op een speciaal email-adres binnen gekomen.
Daarnaast is het gespreksdocument in de maanden mei, juni en juli intern en extern breed besproken. In verschillende bijeenkomsten, waaronder bijvoorbeeld de Wmo-adviesorganen, een aantal plangroepen en uitvoeringsnetwerken van Zorgen voor Morgen, hebben wij diverse organisaties en burgers uit onze stad ontmoet.[3]
Naast kritische reacties, m.n. over de maakbaarheid van de samenleving, de ambitie en haalbaarheid, was er ook vooral herkenning van de visie en uitgangspunten. Door op wijkniveau meer samen op te trekken verwacht men, tegen de stroom van individualisering in, participatie te kunnen versterken. Men ziet kansen om ondersteuningsvraagstukken op een andere manier op te lossen.
Alle reacties zijn tijdens twee bijeenkomsten op 12 juli jl. terug gekoppeld aan betrokkenen in het voortraject. Tijdens de middagbijeenkomst waren ruim 90 mensen aanwezig en bij de avondbijeenkomst bijna 40. De reacties en tips zijn zo veel mogelijk verwerkt in dit meerjarenkader.

[3] De organisaties die wij in dit verband spraken zijn: de Adviesraad voor het Gehandicaptenbeleid, Besturen buurtcentra: BSV Paddepoel, De Schakel, MFC Engelbert, 't Poortershoes, wijkcentrum 't Dok,'t Vinkhuys, Bureau Onderzoek & Statistiek, Centrum voor Opvoeding en Pedagogische activiteiten (COP), Cluster Mantelzorg, Het Dok, Elann, Elker, Fokus wonen, GVAV, Huisartsen, De huismeesters, Humanitas, HVD, lederz, Kerkelijk Wmo-beraad (diverse Kerken), Ketenzorg Dementie, Klankbordgroep ouderen (Oosterparkwijk en Zuid), Klankbordgroep Zuid, Lefier, Leger des Heils, Lentis: Dignis, Linis en Welnis, Maartenshof, MEE, MJD, MFC De Wijert, Nijestee, Noorderbrug, NOVO, OCSW, Openbare Bibliotheek, Ouderenraad, Patrimonium, Platform Zelforganisaties, Politie Groningen, Raadsleden, Reïntegratiebedrijf Museumtechnische werken, ROEZ, Seniorenwerkgroep Hoogkerk, SOZAWE, Stedelijk Overleg Ouderenbonden Groningen (SOOG), Residentie de Weijert, Stadjers, Stichting Dorpshuis (Hoogkerk), Stichting Huis, Stiel, Stip medewerkers, SWG, Thuiszorg, Vensterschool Hoogkerk, VETC, stuurgroep Vitale Buurten, Verslavingszorg Noord Nederland (VNN), Vereniging Speeltuin Centrale Groningen (VSCG), VWH (Hoogkerk), Werkprojecten Groep, WMO Consulenten, Woonstade, Wmo Platform Groningen, De Zijlen, ZINN, Zorgbelang Groningen, Zorgen voor morgen: de stuurgroep, netwerken, ketenondersteuners en plangroepen, Zorggroep Groningen

Colofon
Samen Sterk in Stad is een uitgave van de gemeente Groningen

Samenstelling en redactie: gemeente Groningen
Vormgeving en druk: Hulpverleningsdienst Groningen

Copyrights:
Foto blz. 6: Bart Winter
Foto blz. 7, 17, 23: Mirjam Offringa
Foto's op overige bladzijden: beeldarchief gemeente Groningen

Digitale versie: www.gemeente.groningen.nl/wmo

© gemeente Groningen, maart 2012